

प्रति,

- १) विभागीय कृषि सह संचालक (सर्व)
- २) जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी (सर्व)

विषय - राष्ट्रीय गळीतधान्य व तेलताड अभियान (NMOOP) सन २०१४-१५

मार्गदर्शक सूचना (अंतरीम).....

- संदर्भ :- १) केंद्र शासनाच्या दि. ०४ फेब्रुवारी २०१४ च्या मार्गदर्शक सुचना
२) शासन निर्णय क्र. रागते-१२१४/प्र.क्र.३१/४-अ, दि. ०४/०४/२०१४
३) कृ.आ.पत्र क्र. Comm/Extn-2/NMOOP/AAP 14-15/182/14 दि. २६.०४.२०१४

केंद्र शासनाने सन २०१४-१५ पासून आयसोपॉम योजनेतील मका घटक वगळून या योजनेचे राष्ट्रीय गळीतधान्य आणि तेलताड अभियान (National Mission on Oilseeds and Oil Palm - NMOOP) मध्ये रूपांतर केले आहे. या अभियानाच्या मार्गदर्शक सुचना केंद्र शासनाच्या www.agricoop.nic.in या संकेतस्थळावरील Programmes & Schemes मधील National Mission on Oilseeds & Oil Palm या लिंकवर उपलब्ध आहेत. तसेच सदरील मार्गदर्शक सुचना कृषी विभागाच्या संकेतस्थळावर (www.mahaagri.gov.in) उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत.

केंद्र शासनाने गळीतधान्य आणि तेलताड अभियान सन २०१४-१५ मध्ये खालील तीन उपअभियानांचा समावेश केलेला आहे.

उप अभियान क्र. १ :- गळीतधान्य अभियान

उप अभियान क्र. २ :- तेलताड अभियान

उप अभियान क्र. ३ :- वृक्षजन्य तेलबिया अभियान

राष्ट्रीय गळीतधान्य व तेलताड अभियान सन २०१४-१५ अंतर्गत कृषि आयुक्तालयाने उपअभियान क्र. २ वगळून संदर्भ क्र. ३ च्या पत्रान्वये केंद्र शासनाकडे खालीलप्रमाणे कार्यक्रम मंजूरीसाठी सादर केलेला आहे.

(रु लाख)

अ.क्र.	उपअभियान	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	एकुण
१	उपअभियान क्र. १ (गळीतधान्य)	२८१३.६१	८५९.९१	३६७३.५२
२	उप अभियान क्र.३ (वृक्षजन्य तेलबिया)	४३.८४	१४.४२	५८.२६
एकुण		२८५७.४५	८७४.३३	३७३१.७८

केंद्र शासनाची मंजूरी गृहीत धरून जिल्हानिहाय / पिकनिहाय / बाबनिहाय अंतरीम कार्यक्रम सोबत सहपत्रित करण्यात येत आहे.

तथापि केंद्र शासनाकडून प्राप्त होणाऱ्या मंजूर कार्यक्रमात फेरबदल झाल्यास त्यानुसार सुधारीत बाबनिहाय लक्षांक आपणास सत्वर कळविण्यात येतील याची कृपया नोंद घ्यावी.

सन २०१४-१५ मध्ये पीकनिहाय व जिल्हानिहाय क्षेत्र, उत्पादन व उत्पादकतेचे लक्षांक प्रपत्र-१ प्रमाणे निर्धारित केले आहेत. जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी यांनी तालुकानिहाय लक्षांक निर्धारित करून क्षेत्रिय स्तरावर द्यावेत.

अभियान अंमलबजावणीसाठी उपअभियाननिहाय अंतरीम मार्गदर्शक सुचना सोबत जोडून पाठविण्यात येत आहेत.

सोबत :- वरीलप्रमाणे

कृषि संचालक
(विस्तार व प्रशिक्षण)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य,
पुणे-४११ ००५.

(कृ.मा.प.)

प्रत :- पुढील योग्य त्या कार्यवाहीस्तव समादाराने अग्रेषित

- १) मा. जिल्हाधिकारी (सर्व संबंधित)
- २) मा.व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, महाबीज भवन, अकोला.
- ३) मा.व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, प्रभादेवी, राजन हाऊस, मुंबई.
- ४) क्षेत्रीय विक्री अधिकारी, हिंदुस्थान ईन्सेक्टोसाईज लिमिटेड, फ्लॉट नं २०१, दुसरा मजला, गिरीगौरव सहकारी संस्था, सी-९, अंबाझरी हिलटॉप, रामनगर, नागपूर ४४० ०१०.
- ५) क्षेत्रीय व्यवस्थापक, राष्ट्रीय बियाणे महामंडळ (NSC), ६८१-६९०, मार्केट यार्ड, गुलटेकडी, पुणे ४११ ०३७.

राष्ट्रीय गळीतधान्य आणि तेलताड अभियान
(National Mission on Oilseeds and Oil Palm - **NMOOP**)

मार्गदर्शक सुचना

(संदर्भ:- केंद्र शासनाच्या दि.०४ फेब्रुवारी २०१४ च्या मार्गदर्शक सुचना)

प्रस्तावना :-

जागतीक पातळीवर भारत हा खाद्य तेल उत्पादन करणारा प्रमुख देश आहे. अमेरीका, चीन आणि ब्राझील खालोखाल तेलबिया उत्पादनामध्ये भारताचा चौथा क्रमांक लागतो. देशाला तेलबिया उत्पादनात स्वयंपूर्ण बनविणे हा या अभियानाचा प्रमुख उद्देश आहे. देशात महाराष्ट्र राज्य क्रमांक दोनचे तेल उत्पादक राज्य आहे. एकुण अन्नधान्ये पिकाखालील सर्वसाधारण क्षेत्रापैकी २३.२७ % क्षेत्र तेलबियाखाली आहे तर उत्पादनामध्ये एकुण सर्वसाधारण अन्नधान्ये उत्पादनापैकी २१.८९ % उत्पादन तेलबियांचे होते. राज्यात सोयाबीन हे प्रमुख तेलबिया पीक घेतले जाते. या पीकाखालील सर्वसाधारण क्षेत्र २७.९९ लाख हेक्टर असुन ३०.४४ लाख मे.टन उत्पादन होते. सोयाबीन खालोखाल राज्यात भुईमुग, करडई, सुर्यफुल व तीळ ही पिके देखील घेतली जातात.

केंद्र शासनाने सन २०१४-१५ पासुन आयसोपॉम योजनेतील मका घटक वगळुन या योजनेचे **राष्ट्रीय गळीतधान्य आणि तेलताड अभियान** (National Mission on Oilseeds and Oil Palm - **NMOOP**) मध्ये रुपांतर केले आहे. या अभियानाच्या मार्गदर्शक सुचना केंद्र शासनाच्या www.agricoop.nic.in या संकेतस्थळावरील Programmes & Schemes मधील National Mission on Oilseeds & Oil Palm या लिंकवर उपलब्ध आहेत. तसेच सदरील मार्गदर्शक सुचना कृषी विभागाच्या संकेतस्थळावर (www.mahaagri.gov.in) उपलब्ध करुन देण्यात आलेल्या आहेत.

केंद्र शासनाने गळीतधान्य आणि तेलताड अभियान सन २०१४-१५ मध्ये खालील तीन उपअभियानांचा समावेश केलेला आहे.

उपअभियान क्र. १ - राष्ट्रीय गळीतधान्य अभियान

उपअभियान क्र. १ मध्ये सोयाबीन, भुईमुग, करडई, सुर्यफुल, जवस, तीळ, इ. गळीतधान्य पिकांचा अंतर्भाव आहे. यापैकी राज्यात प्रमुख पिके म्हणुन सोयाबीन, भुईमुग व करडई या पिकांची उप अभियान क्र. १ मध्ये निवड करण्यात आलेली आहे.

उपअभियान क्र. २ - तेलताड अभियान

उपअभियान क्र. २ मध्ये तेलताड पिकाचा समावेश करण्यात आला आहे. राज्यात मागील ३-४ वर्षांमधील तेलताड पिकाखाली क्षेत्र विस्तार करण्याचा प्रयत्न करण्यात आला. परंतु विविध कारणांमुळे त्यास अपेक्षित यश आले नाही. म्हणून सन २०१४-१५ मध्ये राज्यात उपअभियान क्र. २ न राबविण्याचे धोरण केंद्र शासनाच्या संमतीने निश्चीत करण्यात आले आहे.

उपअभियान क्र. ३ - वृक्षजन्य तेलबिया अभियान

उपअभियान क्र. ३ मध्ये वृक्षजन्य तेलबियांचा समावेश करण्यात आला आहे. केंद्र शासनाने या उपअभियानांतर्गत ११ वृक्षजन्य तेलबियांचा समावेश केलेला आहे. या उपअभियानांतर्गत सिमारौबा, निम, जोजोबा, करंज, मोह, वन्य जर्दाळू, जेट्रोफा, चेऊरा, कोकम, टंग, ऑलीव्ह या पिकांचा समावेश केलेला आहे. वृक्षजन्य तेलबियाखालील क्षेत्रात वृद्धी करण्यासाठी पाणलोट व पडीक क्षेत्रावर वृक्षजन्य तेलबियांची लागवड करणे, वृक्षजन्य तेलबिया पीकांमध्ये उत्पादनपूर्व वाढीच्या काळात आंतरपीक घेणे, ई. बाबींचा समावेश आहे.

राज्यातील भौगोलीक व हवामान परिस्थितीचा विचार करता करंज, महुआ व कोकम या पिकांची लागवडीसाठी निवड करण्यात आलेली आहे. या उपअभियानांतर्गत क्षेत्रविस्तार, रोपवाटीका निर्मिती, लागवडीनंतर दुस-या वर्षापासुन फळधारणेपर्यंत देखभाल, संशोधन, प्रक्रिया, शेतकरी व अधिकारी प्रशिक्षण आणि स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी या प्रमुख बाबींचा समावेश आहे.

राज्यस्तरीय स्थायी समिती (State Level Standing Committee) :-

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांप्रमाणे अभियान अंमलबजावणीसाठी शासन निर्णय क्र. रागते-१२१४/प्र.क्र.३१/४-अ, दि. ०४/०४/२०१४ अन्वये अपर मुख्य सचिव (कृषि व पणन) यांच्या अध्यक्षतेखाली पुढील प्रमाणे **राज्यस्तरीय स्थायी समिती** (State Level Standing Committee) गठीत करण्यात आली आहे.

अ.क्र.	अधिकारी	पद
१	अपर मुख्य सचिव (कृषि व पणन), महाराष्ट्र राज्य.	अध्यक्ष
२	संचालक (निविष्ठा व गुणनियंत्रण), कृषि आयुक्तालय म.रा.पुणे.	सदस्य
३	संचालक (फलोत्पादन) कृषि आयुक्तालय, म.रा.पुणे.	सदस्य
४	संशोधन संचालक, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी.	सदस्य
५	संशोधन संचालक, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी.	सदस्य
६	संशोधन संचालक, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली.	सदस्य
७	संशोधन संचालक, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला.	सदस्य
८	व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ (महाबीज), अकोला.	सदस्य
९	व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र कृषिउद्योग विकास महामंडळ (MAIDC), मुंबई.	सदस्य

१०	संचालक, गळीतधान्य यांचे प्रतिनिधी, गळीतधान्य संचालनालय, भारत सरकार, हैद्राबाद.	सदस्य
११	संचालक, तेलताड संशोधन संचालनालय यांचे प्रतिनिधी, भारत सरकार, हैद्राबाद.	सदस्य
१२	राष्ट्रीय तिलहन एवं वनस्पती बोर्ड (नोव्हाड) यांचे प्रतिनिधी सेक्टर-११ इन्स्ट्रुशन् एरिया, गुरगांव.	सदस्य
१३	क्षेत्रीय व्यवस्थापक, राष्ट्रीय बियाणे महामंडळ (NSC), गुलटेकडी पुणे.	सदस्य
१४	कृषि सहसंचालक(वि.प्र.१), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-५.	सदस्य
१५	आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.	सदस्य सचिव
१६	संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) कृषि आयुक्तालय, म.रा.पुणे.	सहसदस्य सचिव

समितीची कार्यक्षमता :- राज्यस्तरीय वार्षिक कृती आराखडयाला मंजूरी देणे, अभियान अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने आढावा घेणे व मार्गदर्शन करणे, आवश्यकते प्रमाणे बाब बदल करणे.

राज्यस्तरीय तांत्रिक सहाय्यक चमू (Technical Support Group) चे गठन .

अभियानाच्या अंमलबजावणी व सनियंत्रण करण्यासाठी शासन निर्णय क्र. रागते-१२१४/प्र.क्र.३१/४-अ, दि. ०४/०४/२०१४ अन्वये राज्यस्तरावर **राज्यस्तरीय तांत्रिक सहाय्यक चमू** चे गठन करावयाचे आहे त्यासाठी आयुक्त कृषि यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	अधिकारी	पद
१	आयुक्त कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.	अध्यक्ष
२	संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) कृषि आयुक्तालय, म.रा.पुणे	सदस्य
३	मागासवर्गीय घटकांचा प्रतिनिधी	सदस्य
४	सहसंचालक (वि.प्र -१) कृषि आयुक्तालय, म.रा.पुणे	सदस्य
५	सहसंचालक (आस्थापना), कृषि आयुक्तालय, म.रा.पुणे-५	सदस्य सचिव

सदर समितीमधील मागासवर्गीय घटकांचा प्रतिनिधी किमान वर्ग-१ (गट-अ) संवर्गातील असेल. त्याची निवड समिती अध्यक्ष तथा आयुक्त कृषि करतील.

अभियानांतर्गत **राज्यस्तरीय व जिल्हास्तरीय तांत्रिक सहाय्यक चमूसाठी** उमेदवारांची अर्हता ठरविणे व राज्यस्तरीय उमेदवारांची कंत्राटी तत्वावर भरती करण्याचे उत्तरदायीत्व उपरोक्त समितीचे राहिल. निवड केलेल्या उमेदवारांची आवश्यक तेवढी प्रतिक्षा यादी तयार करून ठेवावी. काही उमेदवार पद सोडून गेल्यास त्यांच्या जागी प्रतिक्षा यादीमधील उमेदवारांची गुणवत्तेनुसार निवड करून त्यांना सोडून गेलेल्या उमेदवारांच्या जागी नियुक्ती द्यावी.

जिल्हास्तरीय तांत्रिक सहाय्य चमूचे (Technical Support Group) गठण

जिल्हास्तरावर अभियानाची अंमलबजावणी व सनियंत्रण करण्यासाठी शासन निर्णय क्र. रागते-१२१४/प्र.क्र.३१/४-अ, दि. ०४/०४/२०१४ अन्वये जिल्हास्तरावर **तांत्रिक सहाय्यक चमूचे** गठण करावयाचे आहे.

अ.क्र.	अधिकारी	पद
१	आयुक्त (कृषि) यांचे प्रतिनिधी - संबधित विभागाचे पालक संचालक/अधिकारी	अध्यक्ष
२	मागासवर्गीय घटकांचा प्रतिनिधी	सदस्य
३	विभागीय कृषि सहसंचालक	सदस्य सचिव

आयुक्त (कृषि) यांच्या अध्यक्षतेखालील राज्यस्तरीय सनियंत्रण चमूने विहित केलेल्या अर्हतेप्रमाणे कंत्राटी तत्वावर उमेदवारांची भरती करण्यासाठी आयुक्त (कृषि) यांचे प्रतिनिधी (संबधित विभागाचे पालक संचालक/ अधिकारी) यांच्या अध्यक्षतेखाली पुढील प्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे.

सदर समितीमधील मागासवर्गीय घटकांचा प्रतिनिधी किमान वर्ग-१ (गट-अ) संवर्गातील असावा. त्याची निवड समिती अध्यक्ष तथा पालक संचालक / अधिकारी विभागीय कृषि सहसंचालक यांच्या मदतीने करतील.

अभियानांतर्गत **जिल्हास्तरीय तांत्रिक सहाय्य चमूसाठी** उमेदवारांची कंत्राटी तत्वावर भरती करण्याचे उत्तरदायीत्व उपरोक्त समितीचे राहिल. निवड केलेल्या उमेदवारांची आवश्यक तेवढी प्रतिक्षा यादी तयार करून ठेवावी. काही उमेदवार पद सोडून गेल्यास त्यांच्या जागी प्रतिक्षा यादीमधील उमेदवारांची गुणवत्तेनुसार निवड करून त्यांना सोडून गेलेल्या उमेदवारांच्या जागी नियुक्ती द्यावी.

अभियान नियंत्रण अधिका-यांची नेमणूक :-

राष्ट्रीय गळीतधान्य व तेलताड अभियानासाठी **मा.आयुक्त (कृषि) यांची अभियानाचे संचालक** म्हणून व कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांची अभियान समन्वय अधिकारी म्हणून शासन निर्णय क्र. रागते-१२१४/प्र.क्र.३१/४-अ, दि. ०४/०४/२०१४ अन्वये नियुक्ती करण्यात आलेली आहे. अभियानाच्या प्रभावी अंमलबजावणी करिता पुढील प्रमाणे अभियान नियंत्रण अधिका-यांची नेमणूक करण्यात आली आहे.

अ. क्र	स्तर	अभियान नियंत्रण अधिकारी
१	विभाग	विभागीय कृषि सहसंचालक
२	जिल्हा	जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी
३	उपविभाग	उपविभागीय कृषी अधिकारी
४	तालुका	तालुका कृषी अधिकारी

क्षेत्र, उत्पादन व उत्पादकतेचे लक्षांक:-

उप अभियान क्र. १ अंतर्गत पीकनिहाय व जिल्हानिहाय क्षेत्र, उत्पादन व उत्पादकतेचे लक्षांक प्रपत्र-१ प्रमाणे निर्धारित केलेले आहेत. जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी यांनी तालुकानिहाय लक्षांक निर्धारित करून क्षेत्रिय स्तरावर द्यावेत. उप अभियान क्र. ३ मध्ये निवडण्यात आलेले पिके प्रथमच या अभियानामध्ये समाविष्ट करण्यात आलेली आहेत. अभियानांतर्गत निवडलेल्या जिल्ह्यांमध्ये या पिकांचा क्षेत्रविस्तार करण्याचे निश्चित करण्यात आलेले आहे.

पुरस्कार :-

अ) उत्कृष्ट कार्य करणा-या राज्यास पुरस्कार:-

प्रत्येक वर्षी गळीतधान्य, तेलताड व वृक्षजन्य तेलबियाच्या उत्पादन / उत्पादकतेमध्ये भरीव वृद्धी करणा-या राज्याला उत्कृष्ट कार्याबद्दल अनुक्रमे रु. ५० लाख, रु. ३० लाख व रु. २० लाखाचे पुरस्कार वितरीत करण्यात येणार असल्याविषयी केंद्र शासनाने नमुद केले आहे. केंद्र शासनाच्या याविषयीच्या पुढील सुचनांप्रमाणे आपणांस स्वतंत्रपणे कळविण्यात येईल.

ब) उत्कृष्ट कार्य करणा-या शेतक-यांस प्रोत्साहनपर पुरस्कार:-

अभियानांतर्गत गळीतधान्य, तेलताड व वृक्षजन्य तेलबिया पिकांच्या उत्पादन / उत्पादकतेत वाढ करण्यासाठी भरीव योगदान देणा-या शेतक-यांपैकी प्रत्येक पीकासाठी एक याप्रमाणे एकूण ०४ शेतक-यांना प्रत्येकी रु. १ लाखाचे प्रोत्साहनपर पुरस्कार देण्याविषयी केंद्र शासनाने सुचीत केले आहे. केंद्र शासनाच्या याविषयीच्या पुढील सुचनांप्रमाणे आपणांस स्वतंत्रपणे कळविण्यात येईल.

उप अभियान क्र. १ - गळीतधान्य अभियान :-

या अभियानांतर्गत तेलबिया क्षेत्र व उत्पादन वाढीच्या दृष्टीने पुढील प्रमाणे धोरण निश्चित करण्यात आलेले आहे.

- १) नविन वाणांच्या वापरावर विशेष भर देऊन बियाणे व वाण बदलाच्या दरात वृद्धी करणे.
- २) गळीतधान्य पिकांखालील सिंचनाच्या क्षेत्रात वाढ करणे.
- ३) कमी उत्पादकता असणा-या तृणधान्य पिकाखालील क्षेत्र गळीतधान्य पिकाखाली आणणे.
- ४) तृणधान्ये/ कडधान्ये/ ऊस पिकात गळीतधान्य आंतरपीक घेऊन गळीतधान्य पिकाखालील क्षेत्रात वाढ करणे.
- ५) भात / बटाटा काढणीनंतर पडीक राहणा-या क्षेत्रावर गळीतधान्य पिक घेऊन गळीतधान्य पिकाचा क्षेत्र विस्तार करणे.

समाविष्ट पिके व निवडण्यांत आलेले जिल्हे :-

केंद्र शासनाच्या सुचनांनुसार ज्या जिल्हयांचे संबधीत पिकाचे क्षेत्र जास्त आहे परंतु राज्याच्या उत्पादकतेच्या तुलनेत त्या पिकाची उत्पादकता कमी आहे आणि ज्या जिल्हयांचे क्षेत्र कमी आहे आणि **उत्पादकता सरासरीपेक्षा जास्त आहे अशा पिकांची व जिल्ह्यांची निवड** या उपअभियानांतर्गत करण्यात आलेली आहे. त्याचा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे.

पीक निहाय निवडण्यात आलेल्या जिल्ह्यांची यादी

अ.क्र.	पिक	निवडलेले जिल्हे संख्या	जिल्ह्यांचे नाव
१	सोयाबीन	१३	अहमदनगर, बीड, लातूर, उस्मानाबाद, नांदेड, हिंगोली, बुलडाणा, अकोला, वाशिम, यवतमाळ, वर्धा, नागपुर, चंद्रपुर
२	भुईमुग	०४	नाशिक, धुळे, पुणे, सांगली
३	करडई	०४	अहमदनगर, बीड, उस्मानाबाद, परभणी.

कार्यक्रमाचे वेळापत्रक :-

अ. क्र.	बाब	खरीप अंतिम तारीख	रब्बी अंतिम तारीख
१	प्रकल्प निवड व प्रकल्प आराखडा तयार करणे	१० मे	१५ ऑगस्ट
२	शेतक-यांच्या गटांची निवड	१५ मे	१५ ऑगस्ट
अ	गटांची सभा	१६ ते २० मे	१६ ते २० ऑगस्ट
ब	गटासाठी निविष्टा मागणी	१६ ते २० मे	१६ ते २० ऑगस्ट
३	संकलित निविष्टांची मागणी	२० मे	१५ ऑगस्ट
४	विस्तार अधिकारी प्रशिक्षण	२५ मे	१५ ऑगस्ट
५	बियाणे पुरवठा	२५ मे	१५ सप्टेंबर
६	खते पुरवठा व जिवाणु खते पुरवठा	२५ मे	१५ सप्टेंबर
७	अवजारे पुरवठा	१५ जुन	१५ सप्टेंबर
८	शेतकरी सहल	१५ ऑगस्ट पुर्वी	१५ नोव्हेंबर पुर्वी
९	यशोगाथा सादर करणे	डिसेंबर	एप्रिल

प्रकल्पाची निवड

पिकाखाली व्यापलेल्या क्षेत्रानुसार तसेच जेथे क्षेत्र वाढीस व उत्पादकता वाढीस वाव आहे याचा विचार करून तालुकानिहाय/मंडळनिहाय राबवायच्या प्रकल्पांची संख्या निश्चित करावी व संबंधित क्षेत्रिय अधिका-यांना त्यानुसार प्रकल्प अहवाल तयार करण्याच्या सूचना द्याव्यात. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी क्षेत्र निवड करतांना जिल्हयांतील ज्या तालुक्यांत पिकाचे क्षेत्र जास्त आहे परंतु उत्पादकता कमी आहे आणि क्षेत्र कमी आहे परंतु उत्पादकता सरासरीपेक्षा जास्त आहे अशा तालुक्यांची प्राधान्याने प्रकल्पांतर्गत निवड करावी. अशा प्रकारे निवडलेल्या तालुक्यातील मंडळाची / गावांची निवड करावी. जिल्हयांतील सर्व तालुक्यामध्ये हा प्रकल्प राबविणे बंधनकारक नाही. मात्र मागील वर्षी निवडण्यात आलेल्या क्षेत्र व गटांची निवड पुन्हा करण्यात येऊ नये. प्रत्येक वेळी नविन क्षेत्र आणि गटांची निवड करावी.

मुलभूत सर्वेक्षण करणे.

उत्पादन व उत्पादकता आधारीत प्रकल्पांची निवड व प्रकल्प अहवाल तयार करताना खालील बाबींचे मुलभूत सर्वेक्षण करण्यात यावे (सर्वेक्षणासाठी नमून्यादाखल प्रपत्र -२ सोबत देण्यात आले आहे. त्यामध्ये आवश्यकतेनुसार बदल करुन त्याचा वापर करावा).

- निवडलेल्या क्षेत्रातील पिकनिहाय क्षेत्राचा तपशील प्रकल्पात दर्शविणे.
- पिकनिहाय व वाणनिहाय क्षेत्र व वाण निहाय उत्पादकता प्रकल्पात दर्शविणे.
- जमिन आरोग्य पत्रिका नुसार जमीनीचा सामु तसेच उपलब्ध नत्र, स्फुरद, पालाश व सुक्ष्ममुलद्रव्ये यांचा तपशील प्रकल्पात दर्शविणे
- उपलब्ध सिंचन सुविधा त्यातील सिंचना खालील क्षेत्र व गळीतधान्य पिकासाठी उपलब्ध होणारे सिंचनाचा तपशील
- उपलब्ध ट्रॅक्टर/पॉवर टीलर/बैल जोडी संख्या तसेच औजारे निहाय प्रकल्पातील उपलब्धता
- पिकनिहाय निविष्ठा वापराचे प्रमाण व शिफारस प्रमाणे मात्रा व प्रत्यक्षात वापराचा तपशील
- उपलब्ध कुशल व अकुशल मनुष्यबळ सर्व्हिस प्रोव्हायडरची संख्या व सेवेचा तपशील
- निविष्ठा उपलब्धतेच्या सुविधा तसेच तयार झालेल्या कृषि मालाची पणन व्यवस्था
- शेतकरी समुह/गटाची निवड करणे व प्रकल्पात सहभागी होण्याकरीता त्यांची संमती घेणे.

प्रकल्प आराखडा तयार करणे

उपरोक्त बाबींचा विचार करुन उपअभियान क्र. १ (गळीतधान्य) मध्ये १०० हेक्टर क्षेत्राचा लघुप्रकल्प आराखडा तयार करावा व क्षेत्र व उत्पादकता वाढीचे लक्ष्यांक ठरविण्यात यावेत व त्यानुसार नियोजन करावे. लक्ष्यांक ठरवितांना उच्चतम साध्य झालेल्या उत्पादकतेपेक्षा १५ टक्के जास्त लक्ष्य निर्धारित करण्यात यावे. या प्रकल्पाचे उद्दीष्ट व अपेक्षित परीणाम याची नीट मांडणी करुन प्रत्येकी १० हेक्टरचे १० लघुप्रकल्प तयार करावेत. प्रकल्प पुर्ण झाल्यानंतर त्याचा प्रगती अहवाल तयार करावा. तसेच त्याच्या विविध बाबींच्या छायाचित्रासहीत यशोगाथा तयार करुन आयुक्तालयास सादर करावी. जिल्हानिहाय/पिकनिहाय प्रकल्पसंख्या लक्ष्यांक सोबतच्या प्रपत्र क्र. ३ मध्ये दर्शविले आहेत.

अ) सर्व प्रकल्पांमध्ये शेतक-यांचे गट करुन गटामार्फत कार्यक्रम राबविणे बंधनकारक आहे. आत्मा योजनेअंतर्गत स्थापन करण्यात आलेल्या गटांना प्राधान्य द्यावे.

ब) गळीतधान्य पिकांमध्ये सर्वसाधारणपणे १० हे. चे लघुगट तयार करुन प्रत्येक २० हे. मागे एक गटप्रमुख म्हणुन एका प्रगतिशील शेतक-याची निवड करावी. म्हणजेच एका प्रकल्पामध्ये सर्वसाधारणपणे १० गट तयार करुन प्रत्येकी २० हे. मागे १ या प्रमाणे ५ गटप्रमुखांची निवड करावी.

क) गट प्रमुखांच्या सहाय्याने राबवावयाच्या कार्यक्रमाचे नियोजन करुन त्याचे वेळापत्रक तयार करावे. महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ व महाराष्ट्र कृषि उदयोग विकास महामंडळ, राष्ट्रीय बीज निगम, हिंदुस्थान ईन्सेक्टीसाइड लि. यांचे क्षेत्रिय अधिका-यांशी संपर्क साधुन निविष्ठांचा पुरवठा कोणत्या ठिकाणी करावयाचा आहे याची माहीतीसह पुरवठा आदेश द्यावेत. प्रकल्पातील संपुर्ण क्षेत्रासाठी निविष्ठांचा पुरवठा वेळेवर होईल यादृष्टीने सनियंत्रण करावे.

ड) प्रती १०० हेक्टरच्या प्रकल्पामध्ये घ्यावयाच्या कार्यक्रमाचे निविष्ठा पॅकेज व पिकनिहाय घ्यावयाची प्रात्यक्षिके संख्या **प्रपत्र (४)** मध्ये दर्शविण्यात आली आहेत. गट निर्मिती करताना सदरच्या गट संघटनासाठी आवश्यक रेकॉर्ड ठेवण्यासाठी माहितीपुस्तिका द्यावी. गटांच्या नावाचा संयुक्त स्वाक्षरीने बँकेत खाते उघडुन गटामार्फत वर्गणी जमा करुन बँक खात्यामध्ये जमा करावी जमा केलेल्या निधीतून गटासाठी प्रकल्पात न मिळणा-या निविष्ठा खरेदी करुन त्याचे गटामार्फत वाटप करावे. **सदरील गटाची नोंदणी आत्मा संस्थेकडे आवश्यक राहिल.** यामध्ये प्रत्येक प्रकल्पाचे उद्दीष्ट निश्चीत करुन त्याआधारे त्याची अंमलबजावणी करावी. त्यानुसार प्रशिक्षण कार्यप्रणाली ठरविणेत यावी. हंगामपुर्व प्रशिक्षणामध्ये राबवावयाच्या कार्यक्रमा बाबत माहीती दयावी तसेच तांत्रिक बाबींचे मार्गदर्शन करावे. तसेच पुरवठा करण्यात येणा-या निविष्ठांचे वाटपा बाबतचे वेळापत्रक शेतक-यांना अवगत करुन करावे.

इ) सुधारीत कृषि औजारांची उपलब्धता व पुरवठा पश्च्यात सेवा उपलब्ध होण्यासाठी स्वयंरोजगार सेवा पुरवठादार गट तयार करावेत. स्थानिक गरजे नुसार गटास किंवा वैयक्तिक **लाभार्थ्यांना प्रपत्र (४)** मध्ये दर्शविलेल्या औजारांचा अनुदानावर प्रकल्पात पुरवठा करण्यात यावा.

ई) बियाणे उत्पादन, बियाणे वाटप, एकात्मिक अन्न द्रव्ये व्यवस्थापन (फॉस्पो जिप्सम/जिप्सम/ सल्फर ८०टक्के डब्लु.डी.जी), शेतकरी शेतीशाळा, शेतकरी प्रशिक्षण, औजारे इ. कार्यक्रम राबविण्यासाठी सर्वसाधारण मार्गदर्शक सूचना सोबत देण्यात आलेल्या आहेत.

लाभार्थीची निवड

१. प्रकल्प क्षेत्रातील लाभार्थी निवड पंचायतराज संस्थेच्या सहभागाने करावी. त्यासाठी लाभार्थ्यांची निवड कृषि सहाय्यकाने करावी. तदनंतर त्यास मंडळ कृषि अधिकारी यांनी तपासून मान्यता द्यावी. मान्य केलेल्या लाभार्थीची यादी ग्रामपंचायतीच्या नोटीस बोर्डवर लावण्यात यावी.
२. जिल्ह्यांतर्गत अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती यांच्या लोकसंख्येच्या टक्केवारीच्या प्रमाणात लाभार्थ्यांची निवड करावी. एकूण वाटपाच्या कमीत कमी १७ टक्के तरतूदीचा लाभ अनुसूचित जातीसाठी व ८ टक्के तरतूदीचा लाभ अनुसूचित जमातीतील लाभार्थ्यांना दिला जाईल याची दक्षता घ्यावी. त्यानुसार कार्यक्रम राबविण्यात यावा.
३. प्रत्येक प्रवातून कमीत कमी ३० टक्के लाभ अल्प, अत्यल्प व महिला शेतक-यांना द्यावा. अपंग शेतक-यांना देखिल लाभ द्यावा.
४. एका लाभार्थ्यास जास्तीत जास्त ०.४० हेक्टरपर्यंत लाभ द्यावा.
५. प्रात्याक्षिकांतील सर्व बाबी राबविणे लाभार्थ्यांस बंधनकारक असल्याविषयी लाभार्थ्यांस जाणीव करून द्यावी.
६. लाभार्थी शेतक-यांस शेतकरी मासिकाचा वर्गणीदार होण्याविषयी प्रवृत्त करावे.
७. उपविभाग व जिल्हास्तरावरून या प्रात्याक्षिक कार्यक्रमाचे सनियंत्रण करावे.

समाविष्ट बाबी :-

अ.क्र.	घटक	समाविष्ट बाबी	कार्यक्रम अंमलबजावणीचा स्तर
१	बियाणे घटक	बियाणे मिनीकीट्स वाटप, मुलभूत बियाणे खरेदी, पायाभुत बियाणे उत्पादन, प्रमाणित बियाणे वाटप	आयुक्तालय स्तर
		बियाणे पायाभुत सुविधांचा विकास	विभागीय कृषि सहसंचालक
		प्रमाणित बियाण उत्पादन	जि.अ.कृ.अ.
२	निविष्टा घटक	पीक संरक्षण उपकरणे/पर्यावरण पूरक प्रकाश सापळे, पिक संरक्षण औषधे, फॉस्फो जिप्सम/जिप्सम/सल्फर ८० टक्के डब्लुडीजी, एन.पी.व्ही.चा पुरवठा, जिवाणु संवर्धन खते - रायझोबीयम/ पीएसबी/ झेडएसबी/ अॅझोटोबॅक्टर (भुकटी / दाणेदार / द्रवरूप), सुधारीत कृषि औजारे, पाईप्स पुरवठा (एचडीपीई/पीव्हीसी), बियाणे साठवणूक कोठ्या, बिज प्रक्रीया यंत्र - ड्रम्स	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
३	तंत्रज्ञान प्रसारण	गट प्रात्याक्षिके, भुईमुग आच्छादन प्रात्याक्षिके, शेतकरी शेती शाळा, शेतकरी प्रशिक्षण, विस्तार अधिकारी प्रशिक्षण, शेतकरी अभ्यास सहल	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
४	इतर बाबी	तांत्रिक सहाय्यता गट, प्रसिध्दी, संकीर्ण	वि.कृ.स.सं./जि.अ.कृ.अ

अ) आयुक्तालय स्तर -

१) बियाणे मिनीकीट्स वाटप :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र १०० : राज्य ०.००)

या बाबीअंतर्गत गळितधान्ये पिकांचे नविन अधिसुचीत झालेले वाण/ पुर्व अधिसुचीत वाण / १० वर्षाआतील संकरीत वाणांचा शेतक-यांमार्फत अवलंब होण्याच्या दृष्टीने केंद्र शासनाच्या सुचनांप्रमाणे एनएससी/ एसएफसीआय/ नाफेड/ कृभको/ इफको/ आयएफएफडीसी/ एसआयएल / केंद्र व राज्य सहकारी संस्था (एनसीसीएफ, एसएससी, इतर) या संस्थामार्फत शेतक-यांना मोफत मिनीकीट्स पुरविण्यात येतात. याअंतर्गत सोयाबीन पिकाचे मिनीकीट ८ किलो, भुईमुग २० किलो, मोहरी/ जवस/सुर्यफुल/करडई/एरंडी २ किलो, तीळ / कारळे १ किलो प्रति मिनीकीट्स पॅकींग साईज मध्ये मिनकीट पुरविण्यात येतील.

अ) बियाणे मिनीकीट्स प्राप्त झाल्यानंतर त्याचा तपशील खालील प्रपत्रात आयुक्तालयास सादर करण्यात यावा.

अ.क्र	पिक /वाण	मिनीकीट्स संख्या		मिनीकीट्स प्राप्त झाल्याचा दिनांक	पॅकेज ऑफ प्रॅक्टीस विषयक प्राप्त घडी पत्रीका	प्राप्त कल्चर पॅकेट	शेतक-यांना आज अखेर मिनीकीट्स वाटप संख्या
		लक्षांक	प्राप्त				
१							
२							

ब) बियाणे मिनीकीट शेतक-यांना पेरणी पुर्वी उपलब्ध करुन देण्यात याव्यात. तसेच शेतक-यांनी त्याचा पेरणीसाठी वापर करणे बंधनकारक राहिल.

क) मिनिकीटचा पुरवठा पूर्णपणे विनामूल्य तत्वावर करण्यात यावा, शेतक-यांकडून कोणत्याही स्वरूपात रक्कम वसुल करण्यात येणार नाही.

ड) वाटप करण्यात आलेल्या मिनिकीट पैकी २५ टक्के ट्रायल प्लॉट व तुलनात्मक प्लॉट निवडून त्यामध्ये पीक कापणी प्रयोग घ्यावेत व आलेल्या उत्पादनाची आकडेवारी व अनुषंगिक माहिती आपले स्तरावर जतन करावी. मिनीकीट उत्पन्नाची आकडेवारी खालील नमुन्यात आयुक्तालयास सादर करण्यात यावी.

Variety/hybrid wise performance report of Oilseed Minikit distributed							
Agency	Kharif/Rabi Oilseed	Variety	Minikits (Nos)		Performance (kg/ha.)		
			Allocated	Distributed	Variety	Check	Remark

इ) पुरवठादार संस्थेकडून बियाणे मिनीकीट्स प्राप्त झाल्यानंतर नियोजनानुसार तालुका स्तरावर पोच करण्यात याव्यात.

यासाठीचा खर्च हा योजनेअंतर्गत संकीर्ण याबाबीखाली दर्शविण्यात यावा.

२) मूलभूत बियाणे खरेदी :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र १०० : राज्य ०.००)

मूलभूत बियाणे खरेदीसाठी भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली जो दर निश्चित करेल त्यानुसार १०० टक्के अनुदान देय राहिल. **मूलभूत बियाणे उत्पादन व वाटप करण्याकरिता भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली ही प्रमुख संस्था** असून या संस्थेमार्फत बियाणे वाटपाचे नियोजन केले जाते. यासाठी संबंधित कृषि विद्यापीठे, महाबीज, कृषि विज्ञान केंद्र यांनी निश्चित केलेल्या पीकाच्या निश्चित वाणाचे मूलभूत बियाणाची देयके मूलभूत बियाणे खरेदी केल्याच्या पुराव्यासह आयुक्तालयास खरीप हंगामाचे दिनांक १५ ऑगस्ट पर्यंत, रब्बी हंगामाचे १५ डिसेंबर पर्यंत आणि उन्हाळी हंगामाचे २५ फेब्रुवारी पर्यंत सादर करावीत. त्याची छाननी केल्यानंतर अनुज्ञेय खरेदी किंमतीच्या १०० टक्के अनुदानाची रक्कम संबंधितांना आयुक्तालयस्तरावरून अदा करण्यांत येईल. राज्यातील कृषि विद्यापीठांचे प्रक्षेत्रावर उत्पादन झालेल्या पैदासकार बियाणांची कृषि खात्याने दिलेल्या आवंटनाप्रमाणे खरेदी महाबीज/ता.बि.के./कृषि विज्ञान केंद्र करतात. अशा प्रकारे महाबीज, कृषि विद्यापीठे व कृषि विज्ञान केंद्र यांनी खरेदी केलेल्या बियाण्याची अदायगी कृषि आयुक्तालयाकडून करण्यात येईल. तालुका बीज गुणन केंद्रावर या कार्यक्रमांतर्गत खरेदी करण्यात आलेल्या मूलभूत बियाणांची देयके जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयास सादर करावीत. त्याची सविस्तर छाननी करून जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी मूलभूत बियाणे खरेदीची देयके अदा करण्यासाठी आवश्यक निधीची मागणी आयुक्तालयास करावी.

दहा वर्षांच्या आतील अधिसूचित केलेल्या वाणांचा जास्तीत जास्त वापर करावा. दहा वर्षा पूर्वी अधिसूचित झालेल्या वाणांचा विचार अर्थ सहाय्यासाठी करण्यात येणार नाही याची नोंद सर्व संबंधित यंत्रणांनी घ्यावी.

३) पायाभूत बियाणे उत्पादन कार्यक्रम :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

राष्ट्रीय गळीतधान्य अभियानांतर्गत पायाभूत बियाणे उत्पादनाकरिता गळीतधान्य पिकाच्या १० वर्षांच्या आतील अधिसूचित सुधारीत व संकरीत वाणांसाठी प्रति क्विंटल रु. १०००/- अनुदान देय आहे. तसेच या व्यतिरीक्त गळीतधान्य पिकाच्या ५ वर्षांच्या आतील अधिसूचित सुधारीत व संकरीत वाणांसाठी प्रति क्विंटल रु. ११००/- याप्रमाणे अनुदान देय आहे. तालुका बीज गुणन केंद्रावर पायाभूत बियाणे उत्पादनाचा कार्यक्रम राबविण्यासाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी स्तरावरून नियोजन करून पायाभूत बियाणे उत्पादनासाठी लागणा-या मूलभूत बियाण्याची वाणनिहाय मागणी तात्काळ कृषि विद्यापिठांकडे नोंदवावी. तालुका बीज गुणन केंद्रावर किती क्षेत्रावर पायाभूत बियाणे उत्पादनाचा कार्यक्रम राबविला आहे याची माहिती पेरणी होताच कृषि आयुक्तालयास कळवावी व बीज गुणांकानुसार उपलब्ध होणा-या पायाभूत बियाण्याच्या अंदाजानुसार अनुदानाची मागणी आयुक्तालयाकडे नोंदवावी, त्याप्रमाणे त्यांना अनुदान वर्ग करण्यात येईल. वेळेत मागणी न नोंदविल्यास अनुदानाचा विचार केला जाणार नाही.

महाबीज अकोला व राष्ट्रीय बीज निगम, राष्ट्रीय शेती महामंडळे, कृभको, नाफेड, इफको व राज्यातील कृषि विद्यापीठे या संस्थांना अनुदान देय राहिल. या संस्थानी उत्पादित केलेल्या पायाभूत बियाणांचा अंतिम अहवाल बीज प्रमाणिकरण यंत्रणेने अंतिमतः प्रमाणित केलेल्या पायाभूत बियाणे मुक्तता अहवालासह आयुक्तालयास खरीपाचे डिसेंबर अखेर पर्यंत व रब्बीचे फेब्रुवारी अखेरपर्यंत सादर करावेत. हे अनुदान संबंधित उत्पादक संस्थेस आयुक्तालयस्तरावरून अदा करण्यात येईल. मंजूर कार्यक्रमाचे मर्यादेतच अनुदान देय राहिल.

४) प्रमाणित बियाणे वाटप – (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

अभियानांतर्गत प्रमाणित बियाणे वाटपाकरिता गळीतधान्य पिकाच्या १० वर्षांच्या आतील अधिसूचित सुधारीत वाणांसाठी किंमतीच्या ५० टक्के रु. १२००/- प्रति किंवटल मर्यादेत तर १० वर्षांच्या आतील अधिसूचित संकरीत वाणांसाठी किंमतीच्या ५० टक्के रु. २५००/- प्रति किंवटल मर्यादेत अनुदान अनुज्ञेय आहे.

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, तालुका बिज गुणन केंद्र, कृषि विद्यापीठे, एन.एस.सी, एस.एफ.सी.आय., एच.आय.एल., इफको, नाफेड, कृभको, केंद्र तसेच विविध राज्य सहकारी संस्था या संस्थांनी वाटप केलेले प्रमाणित बियाणे अनुदानास पात्र राहिल. तसेच स्वयं सहाय्यता गट, एफ.आय.जी., शेतकरी उत्पादक समुह, महिला गट, सहकारी संस्था, कृषी विज्ञान मंडळ यांनी वाटप केलेले प्रमाणित बियाणे वरीलप्रमाणे अनुदानास पात्र राहिल. तालुका बिज गुणन केंद्रावर उपलब्ध असलेल्या बियाण्यास प्रथम प्राधान्य देण्यात यावे.

- १) सन २००५-०६ पूर्वी अधिसूचित झालेल्या वाणांचा विचार अर्थ सहाय्यासाठी करण्यात येणार नाही.
- २) सोयाबीनचे इतर नव्याने अधिसूचित केलेल्या व सरस उत्पादकता असलेल्या वाणांचा वापर वाढण्याच्या दृष्टीने सोयाबीनच्या जे.एस-३३५ या वाणास अनुदान दिले जाणार नाही.
- ३) लाभार्थी शेतक-यांस एक हेक्टरच्या मर्यादेत प्रात्याक्षिकांचा लाभ देण्यात यावा.
- ४) स्वतःचे बियाणे विक्री केंद्र असणा-या संस्था/सहकारी संस्था/गट/ समुह / मंडळ यांचाच प्रमाणित बियाणे वाटप कार्यक्रमंतर्गत समावेश करण्यात यावा.

प्रमाणित बियाणाचा पुरवठा करण्यापूर्वी संबंधित पुरवठादार संस्थेने पुरवण्यात येणारे वाण, दर, मात्रा व पुरवठा नियोजनास कृषी आयुक्तालयाची मान्यता घेणे बंधनकारक आहे. अनुदानावर पुरविण्यात आलेले बियाण्याची देयके आयुक्तालयास सादर करतांना संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी यांनी सोबतच्या प्रपत्र क्र. ६ मधील विहित नमुन्यात उपयोगीता प्रमाणपत्र व बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेचे लॉटनिहाय मुक्तता प्रमाण पत्र सादर करणे आवश्यक आहे. निधी उपलब्धते नुसार प्रमाणित बियाणे वाटपाची देयके आयुक्तालय स्तरावरून अदा करण्यात येतील.

विभागीय कृषि सह संचालक यांचेमार्फत राबवावयाचा कार्यक्रम.

१) बियाणे पायाभूत सुविधांचा विकास :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ५० : राज्य ५०)

या बाबीअंतर्गत बियाणे पायाभूत सुविधांचा विकास करण्यासाठी प्रक्षेत्र निहाय उपलब्ध पायाभूत सुविधा व आवश्यक पायाभूत सुविधा याच्या माहितीचा सर्वसाधारण अभ्यास करुन आवश्यक त्या पायाभूत सुविधा निर्माण कराता येतील. कृषि संचालक (नि.व गुनि), कृषि आयुक्तालय, पुणे-१ यांनी याबाबत प्रक्षेत्रनिहाय पायाभूत सुविधा निश्चित कराव्यात. यासाठी केंद्रिय सार्वजनिक बांधकाम विभाग व राज्य सार्वजनिक बांधकाम विभाग यांचे प्रचलित दरानुसार १०० टक्के अनुदान देय आहे.

- बिजोत्पादन प्रक्षेत्रावर पाणी पुरवठ्याच्या सुविधा उपलब्ध करुन घेण्याकरिता बियाणे मळणी खळे, बियाणे साठवणुक गोदाम बांधकाम (आद्रता रोखण्याच्या सुविधेसह), सिंचन सुविधांचा विकास (विद्युत पंपसंच, ट्यूबवेल, बोअरवेल व तुषार सिंचन), जमीनीचे सपाटीकरण करणे, चर खोदणे, शेतास कुंपन करणे, कार्यालयीन इमारतीचे विद्युतीकरण, कृषि औजारे खरेदी, बोअरवेल/ट्यूबवेल खोदणे व विद्युतपंप खरेदी करणे याबाबी घेण्यात याव्यात. परंतु यामध्ये कॅनॉल्सला पक्के लायनिंग करणे, प्रक्षेत्राचे सपाटीकरण करणे, प्रक्षेत्रास कुंपण करणे, कार्यालयीन इमारतीचे बांधकाम करणे इत्यादी बाबींचा समावेश नाही. पाणी पुरवठ्याच्या सुविधा करणे इत्यादीबाबींचा समावेश नाही. परंतु विद्युत पुरवठ्याकरिता तारा ओढणे किंवा पॉवर लाईन्स अथवा ट्रान्सफॉर्मर बसविणे याकरिता खर्च करता येणार नाही.
- बिजोत्पादन प्रक्षेत्रावर अद्ययावत डी-ह्यूमिडीफिकेशन तंत्रज्ञानासह साठवणुक सुविधांची निर्मिती करणे. याकरिता खर्च करता येईल. तसेच बियाणे उत्पादन केल्यानंतर काढणी पश्चात सुविधांच्या निर्मितीकरिता जसे (Threshing Floor) तसेच बियाणे सुकविण्याकरिता (Drying Floor) यांची निर्मिती करता येईल परंतु बिजोत्पादन प्रक्षेत्राच्या बिजोत्पादन क्षमतेच्या मर्यादेतच या सुविधांची क्षमता असणे आवश्यक आहे.
- पाणी पुरवठ्याच्या सुविधांची निर्मिती अंतर्गत विहिरीचे बांधकाम करणे तसेच विहिरीची खोली वाढविणे, विद्युत पंपाची खरेदी आणि तुषार सिंचन संचाची खरेदी याकरिता देखिल अर्थसहाय्य देय राहिल.
- ठिबक सिंचन संचाची सुविधा उपलब्ध करुन घेण्याकरिता या घटकांतर्गत खर्च करता येणार नाही.
- वरील सर्व सुविधांची निर्मिती करताना केंद्र किंवा राज्य बांधकाम विभागामार्फत घोषित करण्यात येणा-या दरपत्रकानुसार तयार केलेले आराखडे आणि खर्चाची अंदाजपत्रके सक्षम अधिका-यांच्या तांत्रिक मान्यतेसह व जागा उपलब्धतेबाबत ७/१२ उता-यासह प्रस्ताव राज्य शासनाच्या शिफारशीने केंद्र शासनाच्या कृषि विभागास सादर करावयाच्या आहेत.

- प्रक्षेत्रावर निर्मिती करावयाच्या पायाभूत सुविधांच्या खर्चाची अंदाजपत्रके व आराखडे आयुक्तालय स्तरावर जि.अ.कृ.अ./वि.कृ.स.सं यांच्या शिफारशीने इंग्रजीमध्ये एक मूळप्रत व दोन सत्यप्रती अशा तीन प्रतीत दि. १५ ऑगस्ट अखेर सादर करावीत. त्यानंतर सदरचे प्रस्ताव राज्य शासनाच्या शिफारशीने केंद्र शासनास सादर करण्यात येतील. कोणत्याही परिस्थितीत केंद्र शासनाची मंजूरी प्राप्त झाल्याशिवाय या घटकांतर्गत खर्च करता येणार नाही. याबाबीचे अनुदान (केंद्र व राज्य हिस्सा) विभागीय कृषि सह संचालक यांचे स्तरावर उपलब्ध करून देण्यात येईल.

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेमार्फत राबवावयाचा कार्यक्रम :-

१) प्रमाणित बियाणे उत्पादन कार्यक्रम (ग्राम बीजोत्पादन कार्यक्रम):- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी हंगामाच्या सुरवातीस ग्राम बिजोत्पादन कार्यक्रमाची आखणी करावी. डॉ. स्वामीनाथन् समितीने गळितधान्य ग्रामबिजोत्पादन संकल्पनेचा पुरस्कार केला आहे. या संकल्पनेअंतर्गत राज्यातील कांही गावे गळितधान्य गावे म्हणून विकसित करावयाची आहेत. यासाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचे स्तरावरील समितीने जिल्ह्यातील कार्यक्रमाचा सारासार विचार करून अशा गावांची निवड शक्य तितक्या लवकर करावी. गळितधान्य ग्राम म्हणून विकसित करावयाच्या गावांमध्ये शक्यतो बिजोत्पादनाचा कार्यक्रम घ्यावा, कार्यक्रम आयोजित करताना गळितधान्य ग्राम योजनेखालील गावांना प्राधान्य द्यावे. ग्रामबिजोत्पादन कार्यक्रम घेण्यासाठी तालुका बीज गुणन केंद्राच्या सभोवतालची गावे निवडून त्या गावामध्ये ग्रामबिजोत्पादन कार्यक्रम अंमलात आणावा. बिजोत्पादन श्रृंखला अखंडीत ठेवण्यासाठी त्या तालुका बीज गुणन केंद्रामध्ये पुढील वर्षासाठी आवश्यक तेवढ्या पायाभूत बियाणे उत्पादनाचाही कार्यक्रम स्वतंत्रपणे घ्यावा. जेणेकरून हे बियाणे पुढील वर्षी त्या गावामध्ये ग्रामबिजोत्पादनासाठी देणे शक्य होईल.

बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेकडे शेतक-यांची नावे नोंदणी करावीत. ता.बि.के. वरिल बीज प्रक्रिया सयंत्रावर बीजप्रक्रिया करण्यासाठी मान्यता घेण्यासाठी संबंधित तालुका कृषि अधिकारी यांनी बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेकडे रितसर अर्ज करावा व ग्रामबिजोत्पादन योजनेतील बियाणे याच सयंत्रावर प्रक्रिया करून घ्यावे.

तालुका कृषि अधिकारी/मंडळ कृषि अधिकारी यांनी ग्राम बिजोत्पादन योजनेखाली शेतकरी निवडतांना मुख्यतः शेतक-यांच्या स्वयंसहाय्य गट/गावातील शेतकरी संघ/महिला स्वयंसहाय्य गट/विद्यापीठ /कृषिविज्ञान केंद्र यांना प्राधान्य द्यावे. या गटामार्फत घेण्यात येणा-या कार्यक्रमाचे अनुदान जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे वर्ग करण्यात येईल.

१० वर्षांच्या आतील अधिसूचीत सुधारीत व संकरीत वाणांना ग्रामबिजोत्पादन कार्यक्रमातील अनुदान महाबीज अकोला, राष्ट्रीय बीज निगम, राष्ट्रीय शेती महामंडळे, कृभको, नाफेड, इफको, कृषि विज्ञान केंद्र, अशासकीय संस्था, खाजगी संस्था व शेतक-यांचे गट यांना देय राहिल. बिजोत्पादन कार्यक्रमांमध्ये उत्पादित केलेल्या प्रमाणित बियाणासाठी गळीतधान्य पिकाच्या १० वर्षांच्या आतील अधिसूचीत सुधारीत व संकरीत वाणांसाठी प्रति क्विंटल रु. १०००/- अनुदान देय आहे. तसेच ५ वर्षांच्या आतील अधिसूचीत सुधारीत व संकरीत वाणांसाठी प्रति क्विंटल रु. ११००/- याप्रमाणे अनुदान देय आहे. **सोयाबीनचे इतर नव्याने अधिसूचीत केलेल्या व सरस उत्पादकता असलेल्या वाणांचा वापर वाढण्याच्या दृष्टीने सोयाबीनच्या जे.एस ३३५ या वाणास अनुदान देय नाही.**

जिल्ह्यामध्ये गळीतधान्य पिकाचे प्रमाणित बियाण्याची उपलब्धता पाहून आणखी कोणत्या वाणाचे प्रमाणित बियाण्याची उपलब्धता वाढविण्याची गरज आहे हे पाहून प्रमाणित बियाणे उत्पादन कार्यक्रमाचे नियोजन संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी करावे. जिल्ह्यात गळीतधान्य पिकांचे सध्याचे बियाणे/वाण बदलाचे प्रमाण किती आहे व बियाणे/वाण बदलाचे प्रमाण किती पाहिजे हे पाहून त्या त्या पिकाचे बियाणे उत्पादनाचे प्रमाण पाहून त्या त्या पिकाचे किती क्षेत्रावर बिजोत्पादन करावयाचे आहे याचे नियोजन जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी करावे. कोणत्या वाणाचे किती प्रमाणात बिजोत्पादन करावयाचे आहे हे ठरविण्यासाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी कृषि विद्यापीठाचे संबंधित शास्त्रज्ञ व बीज प्रमाणीकरण यंत्रणा यांचा सल्ल्याने ग्रामबिजोत्पादन कार्यक्रमाची **आखणी करावी.** आखणी झाल्यानंतर ग्रामबिजोत्पादनासाठी लागणा-या पायाभूत बियाणाची मागणी संबंधित संस्थांकडे तात्काळ नोंदवावी. या वर्षाच्या नियोजनाबरोबरच पुढील दोन वर्षांचे बिजोत्पादनाचे नियोजन करण्यात यावे. त्यानुसार लागणा-या मूलभूत बियाणाची मागणी नोंदवून ठेवावी. जेणेकरून त्यापासून पुढील दोन वर्षांमध्ये ग्रामबिजोत्पादनासाठी लागणारे पायाभूत बियाणे तालुका बीजगुणन केंद्र व विद्यापीठ प्रक्षेत्रावर तयार करता येईल.

ग्रामबिजोत्पादन कार्यक्रमाचे नियोजन करताना उत्पादीत बियाण्याचे प्रमाणीकरण व प्रक्रिया या दोन्ही बाबीचे नियोजन करणे अत्यंत महत्वाचे आहे. प्रक्रियासाठी किती बियाणे उपलब्ध होणार आहे याचा अंदाज घेऊन त्यासाठी सुविधा कोणकोणत्या केंद्रावर उपलब्ध आहेत हे पहावे व या कार्यक्रमातून तयार झालेल्या सर्व बियाणाची प्रक्रिया केली जाईल यासाठीचे नियोजन आतापासून करावे.

बिजोत्पादन कार्यक्रमांतर्गत भाग घेणारे स्वयंसहाय्य गटातील शेतक-यांना तसेच ग्रामपातळीवर काम करणारे अधिकारी/कर्मचारी यांना आवश्यक ते सर्व तांत्रिक ज्ञान **विलगीकरणाचे अंतर, भेसळ प्रतिबंध उपाय** इत्यादी विषयक तपशिलवार प्रशिक्षण बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेच्या सहाय्याने हंगामापूर्वी देण्यात यावे. **याची जबाबदारी संबंधित उपविभागिय कृषि अधिकारी यांची राहिल.** यासाठी गळीतधान्य उत्पादन कार्यक्रमांतर्गत शेतकरी प्रशिक्षण या बाबीसाठी

उपलब्ध करून दिलेल्या निधीचा वापर करण्यात यावा. मोठ्या प्रमाणावर म्हणजेच १०० हेक्टरच्या वर बिजोत्पादीत क्षेत्र असल्यास संपूर्ण प्रात्यक्षिके राबविण्यास हरकत नाही.

२) क्षेत्रिय गट प्रात्यक्षिके :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

सुधारीत तंत्रज्ञानाच्या आधारावर आंतरपीक पध्दतीसह गटप्रात्याक्षिके राबवावीत. गट प्रात्याक्षिकांचे आयोजन करण्यासाठी निविष्ठा घटक (बियाणे, बिज प्रक्रिया, सुक्ष्ममुलद्रव्ये, सेंद्रीय / जैव खते, सेंद्रीय / जैव एजन्ट, प्रकाश सापळे-एनसीआयपीएम मॉडेल, इत्यादी) व इतर पायाभुत घटकांसाठी अनुदान देय राहिल.

अनुदानाचा दर :- विहित १ हेक्टर प्रात्यक्षिकांसाठी निविष्ठांच्या किंमतीच्या ५० टक्के किंवा अनिवार्य बाबीवरिल खर्च वजा जाता खालील प्रमाणे पिकनिहाय दिलेल्या मर्यादेत जे कमी असेल ते अनुदान देय राहिल.

- १) भुईमुग:- रु. ७५००/ हेक्टर   २) सोयाबीन :- रु.४५००/ हेक्टर   ३) करडई:- रु. ३०००/ हेक्टर

गट प्रात्याक्षिके ही बाब खालील पिकनिहाय निविष्ठा पॅकेज प्रमाणे राबविण्यात यावी.

पिक :- सोयाबीन (प्रात्याक्षिक कीट प्रति हेक्टर)

अ. क्र.	बाब	निविष्ठा	अधिकतम अनुदान मर्यादा	प्रात्याक्षिक कीट अंतर्गत देय अनुदान	प्रकल्प पॅकेज अंतर्गत देय अनुदान	लोक वाटा	एकुण आर्थिक
१	बियाणे	प्रमाणित बियाणे	रु. ४५००	४५००	०	१४६२.५	५९६२.५
२	जैविक खते	रायझो/पीएसबी/झोएसबी	रु.३००/ हे.	०	१००	०	१००.०
३	एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन	सुक्ष्ममुलद्रव्ये (झिंक सल्फेट / फेरस सल्फेट/ बोरॉन)	रु.५००/ हे.	०	५००	०	५००.०
		जिप्सम/चुनखडी/पायराईट्स/ डोलोमाईट/ सल्फर८०टक्के डब्लुडीजी	रु.७५०/ हे.	०	७५०	०	७५०.०
४	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	ईमेझायथेपर, १० एसएल (हर्बीसाईट), एन.पी.व्ही., ईन्डोक्साॅर्ब १५.८ ईसी	रु.५००/ हे.	०	५००	०	५००.०
एकुण		-----	----	४५००	१८५०	१४६२.५	७८१२.५

पिक :- भईमुग (प्रात्याक्षिक कीट प्रति हेक्टर)

अ. क्र.	बाब	निविष्ठा	अधिकतम अनुदान मर्यादा	प्रात्याक्षिक कीट अंतर्गत देय अनुदान	प्रकल्प पॅकेज अंतर्गत देय अनुदान	लोक वाटा	एकुण आर्थिक
१	बियाणे	प्रमाणित बियाणे	रु.७५००/-	७५००	०	१५००	९०००
२	जैविक खते	रायझो/पीएसबी/झोएसबी	रु.३००/ हे.	०	१००	०	१००
३	एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन	सुक्ष्ममुलद्रव्ये (झिंक सल्फेट / फेरस सल्फेट/ बोरॉन)	रु.५००/ हे.	०	५००	०	५००
		जिप्सम/ सल्फर ८० टक्के डब्लुडीजी	रु.७५०/ हे.	०	७५०	०	७५०
४	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	एन.पी.व्ही., क्विनॉलफॉस २५ ई.सी., डायथेन एम-४५, डायथेन झेड-७८	रु.५००/ हे.	०	५००	०	५००
एकुण		-----	----	७५००	१८५०	१५००	१०८५०

पिक :- करडई (प्रात्याक्षिक कीट प्रति हेक्टर)

अ. क्र.	बाब	निविष्ठा	अधिकतम अनुदान मर्यादा	प्रात्याक्षिक कीट अंतर्गत देय अनुदान	प्रकल्प पॅकेज अंतर्गत देय अनुदान	लोक वाटा	एकुण आर्थिक
१	बियाणे	प्रमाणित बियाणे	रु.३०००/-	११५०	०	०	११५०
२	जैविक खते	रायझो/पीएसबी/अॅझोटोबेक्टर	रु.३००/ हे.	०	१००	०	१००
३	एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन	सुक्ष्ममुलद्रव्ये (झिंक सल्फेट / फेरस सल्फेट/ बोरॉन)	रु.५००/ हे.	०	५००	०	५००
		जिप्सम/पायराईट्स/ डोलोमाईट/ सल्फर ८० टक्के डब्लुडीजी	रु.७५०/ हे.	०	७५०	०	७५०
४	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	ट्रायकोडर्मा, डायमेटोएट ३० ई.सी., बावीस्टीन, डायथेन एम-४५	रु.५००/ हे.	०	५००	०	५००
एकुण		-----	----	११५०	१८५०	०	३०००

प्रति हेक्टरी प्रात्याक्षिक खर्च हा उपरोक्त कीट पेक्षा जास्त होत असल्यास त्याप्रमाणात लाभार्थी हिस्सा वसूल करण्यात यावा.

उपरोक्तप्रमाणे करडई पिकांचे प्रात्याक्षिके राबवितांना बचत राहणा-या रकमेतुन करडई वाढीव पिक प्रात्याक्षिकांचा कार्यक्रम राबविण्यांत यावा. वाढीव पिक प्रात्याक्षिकांअंतर्गत बचत राहणा-या रकमेतुन प्रात्याक्षिकांसाठी १०० टक्के अनुदानावर करडई बियाणे खरेदी करण्यात येऊन पॅकेज मधील इतर निविष्ठांसाठी आवश्यक त्या प्रमाणात लाभार्थि हिस्सा वसूल करण्यात यावा.

गटप्रात्याक्षिके राबविण्याची कार्यपध्दती खालीलप्रमाणे राहिल.

सदर प्रात्याक्षिके ही कोरडवाहू शेती अभियान अंतर्गत निवडण्यात आलेल्या गावांमध्ये प्रथम प्राधान्याने राबविण्यात येतील. राज्यात बहुतांशी गळीतधान्ये खरीप हंगामात कोरडवाहू परिस्थितीत घेतली जातात. त्यामुळे प्रात्याक्षिक प्लॉटमध्ये मुलस्थानी जलसंधारण पद्धतीचा अवलंब करणे बंधनकारक आहे.

गट प्रात्याक्षिके राबविण्याची संपूर्ण जबाबदारी मंडल कृषि अधिकारी यांचेवर सोपविण्यांत येत आहे.

२.१ प्रात्याक्षिके आयोजित करण्याचा उद्देश :--

कृषि विद्यापीठांनी संशोधनाने विकसित केलेले आधुनिक तंत्रज्ञान, सुधारित मशागत पध्दतीचे तंत्र तसेच कमी दिवसात जास्त उत्पादन देणारे व पाण्याचा ताण सहन करणारे तसेच पाणि धरुन ठेवणा-या जमीनीत वाढणारे वाण या सर्वांचा अवलंब करुन गळीतधान्य पिकांची उत्पादकता व उत्पादन वाढविणे, हा प्रात्याक्षिके आयोजित करण्याचा प्रमुख उद्देश आहे. प्रात्याक्षिके आयोजित करताना कृषि विज्ञान केंद्रे, कृषि क्षेत्रात कार्यरत असणा-या स्वयंसेवी संस्था, स्वयंसहाय्य गट, महिला शेतकरी गट, यांचा सहभाग घ्यावा.

ज्या शेतक-याचे यापूर्वी कार्यक्रमांतर्गत प्रशिक्षण झालेले आहे अशा शेतक-यांची प्रात्याक्षिकासाठी प्राधान्याने निवड करावी. तसेच शासकीय प्रक्षेत्रावर देखील सदर पिक प्रात्याक्षिके राबविण्यास हरकत नाही.

२.२ प्रात्याक्षिकासाठी लाभार्थीची निवड :-

प्रात्याक्षिक क्षेत्र ठळकपणे लक्षात यावे यासाठी जे प्रात्याक्षिके क्षेत्र निवडीचे निकष आहेत ते पाळावेत प्रात्याक्षिकाचे क्षेत्र निवडतांना सिमांतिक शेतकरी, अनुसूचित जाती/जमाती व महिला यांना योग्य प्रमाणात प्राधान्य द्यावे. त्याच बरोबर जमिनीची स्वच्छता, मृद चाचणी अहवालाप्रमाणेच खतांचा वापर,चांगल्या बियाणाची निवड, बीज प्रक्रीया, कीड रोग सर्वेलन्स प्रकल्पाशी सांगड घालणे, जैविक औषधांचा वापर, जैविक खतांचा वापर, पिकाची निगा चांगली राखणे याविषयी दक्षता घेणे गरजेचे आहे. कीड रोग सर्वेलन्स प्रकल्प अंतर्गत एकाच प्रात्याक्षिक क्षेत्रात एकच वाण असेल याची दक्षता घ्यावी. तसेच पारंपारीक पध्दतीने औषधांची फवारणी न करता ती सर्वेक्षणावर आधारित आयपीएम तत्वानुसार करावी.

प्रत्येक प्रात्याक्षिकाशेजारी गुणात्मक तुलनेसाठी शेतक-यांने स्थानीक पध्दतीने घेतलेल्या तेवढ्याच क्षेत्राचा “कन्ट्रोल प्लॉट”

निवडावा. दोन्ही क्षेत्राच्या पिकाच्या पेरणीपासून कालक्रमानुसार वापरलेल्या निविष्टांच्या नोंदी बरोबरच त्यासाठी आलेल्या खर्चाची तारीखवार नोंद व दोन्ही क्षेत्रातून आलेल्या उत्पादनाची सांख्यिकी पध्दतीने पीक कापणी प्रयोग घेऊन विश्लेषणात्मक नोंदी खालील प्रपत्रात ठेवाव्यात. त्याची तपासणी वरिष्ठ अधिका-यांनी वेळोवेळी करावी व आपले अभिप्राय/सुचना नोंदवाव्यात. प्रात्याक्षिकांची प्रात्याक्षिकनिहाय व शेतकरी निहाय पिकाच्या विविध अवस्थेमध्ये निरीक्षण घेऊन ही माहिती कृषि सहाय्यकाकडे संकलित करून ठेवणे आवश्यक आहे.

गांविनिहाय संकलित केलेल्या ह्या निरीक्षण अहवालाची एकत्रित नोंद मंडळस्तरावर एका स्वतंत्र नोंदवहीत प्रात्याक्षिकनिहाय ठेवण्याची जबाबदारी मंडळ कृषि अधिका-यांची राहिल. पर्यवेक्षीय अधिकारी ज्यावेळी अशा प्रात्याक्षिकांना भेटी देतील तेव्हा त्यांनी या नोंद पुस्तिकेत प्रात्याक्षिकाविषयीची आपली नोंद करणे आवश्यक राहिल. याशिवाय पुढे नमूद केलेप्रमाणे शेती प्रात्याक्षिकासंबंधी खालील सूचना मार्गदर्शक तत्वे म्हणून अवलंबविण्यात यावीत.

प्रपत्र

योजना :   शेतक-याचे नाव   प्रात्याक्षिकाचा हेतू   सर्व्हे नंबर

अ.क्र	प्रात्याक्षिक प्लॉटमधील		स्थानीक पध्दतीने घेतलेल्या प्लॉटमधील		प्रात्याक्षिक प्लॉटमधील प्रती क्विंटल उत्पादन खर्च	स्थानीक पध्दतीने घेतलेल्या प्लॉटमधील प्रती क्विंटल उत्पादन खर्च	निरीक्षण /शेरा
	बाब / घटक	खर्च	बाब / घटक	खर्च			

काही गळितधान्याचे क्षेत्र कमी झाल्याचे दिसून येते. यासाठी या पिकांखालील क्षेत्र वाढविण्याच्या दृष्टीने प्रयत्न व्हावेत. गेल्या काही वर्षातील अनियमित पर्जन्यामानामुळे ज्या पिकांची सलग क्षेत्रावरील पेरणी कमी झाल्याचे दृष्टोत्पत्तीस येत आहे अशा गळितधान्य पिकांचे उत्पादन कृषि विद्यापीठाने शिफारस केलेल्या **आंतरपीक, मिश्रपीक, इतर पिक पध्दतीचा** अवलंब वाढवून राज्याने त्यांना दिलेले उत्पादनाचे उद्दिष्ट साध्य करावे यासाठी केंद्र शासनाचे गळितधान्य संचालनालय आग्रही आहे. यासाठी गटप्रात्याक्षिकांमध्ये योग्य त्या आंतरपीक/मिश्रपीक पध्दतीचा समावेश करावा. सर्व कोरडवाहु प्रात्याक्षिकात मूलस्थानी ओलावा टिकविण्यासाठी रुंद वरंबा सरी पध्दतीचा अवलंब व सेंद्रिय खते यांचा समावेश प्रामुख्याने करावा.

प्रत्येक सुक्ष्म गट प्रात्याक्षिकाचा आकार हा १ हेक्टर असावा. प्रात्याक्षिकांचे आयोजन हे समूह पध्दतीने शक्यतो कमीत कमी १०० हेक्टर क्षेत्राचे मर्यादेत असावे. सदरचे क्षेत्र सलगच असले पाहिजे असे बंधन नाही. एका गावात क्षेत्र नसेल तर लगतची गावे निवडावीत. प्रति शेतकरी १ हेक्टर अथवा किमान ०.४ हेक्टरपर्यन्त प्रात्याक्षिक घेता येईल. **यापेक्षा कमी क्षेत्रावर प्रात्याक्षिके घेऊ नयेत.**

२.३ प्रात्यक्षिकांसाठी निविष्टांचे व बियाण्यांचे व्यवस्थापन

- अ) प्रात्यक्षिक क्षेत्रात कमी दिवसात व जास्त उत्पादन देणा-या विद्यापिठांने शिफारस केलेल्या व प्रामुख्याने १० वर्षांच्या आतील अधिसूचित झालेल्या संकरित किंवा सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे वापरावे.
- ब) प्रात्यक्षिकांसाठी लागणारे बियाणे तालुका बीज गुणन केंद्र महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ/राष्ट्रीय बीज निगम/कृषि विद्यापीठे व इतर शासकीय/निमशासकीय संस्थांकडून खरेदी करण्यात यावे.
- क) जिवाणू संवर्धक पाकिटे व सूक्ष्म मुलद्रव्ये खात्याने निश्चित केलेल्या पुरवठादार संस्थांकडून खरेदी करण्यात यावीत.
- ड) प्रात्यक्षिकांसाठी निवड केलेल्या शेतक-यांना पेरणीपूर्वीच लागणा-या सर्व निविष्टांचा पुरवठा होणे गरजेचे आहे.
- २.४ प्रात्यक्षिकांसाठी आवश्यक असलेली बियाणे, किटकनाशके व इतर बाबी हंगामापूर्वीच ज्या शेतक-यांच्या शेतात प्रत्यक्ष गट प्रात्याक्षिके आयोजित करावयाची आहेत, त्यांना हंगामापूर्वी पोहोचणे आवश्यक आहे. जेणेकरून पीक पेरणीचा हंगामात वेळेवर पीक पेरणी करणे सुलभ होईल.
- २.५ सदर प्रात्यक्षिकांमध्ये पेरणीपूर्व बीज प्रक्रिया प्रात्याक्षिके आयोजित करणे अनिवार्य राहिल. जिवाणू संवर्धन पाकिटे, सूक्ष्म मूलद्रव्ये इत्यादींची मागणी वेळीच हंगामापूर्वी पुरवठादार संस्थांकडे नोंदवावी जेणेकरून निविष्टा उपलब्ध करून देणे सुलभ होईल.
- २.६ या प्रात्यक्षिक प्लॉटवर शेतकरी मेळावे/शेतकरी सहली आयोजित कराव्यात.
- २.७ या प्रत्येक प्रात्यक्षिक प्रकल्पांस कमीत कमी २५० शेतक-यांनी भेटी देण्याचे लक्ष्य निर्धारित केले आहे. या भेटीत विविध तंत्रज्ञान वापराचे प्रदर्शन मुख्यतः शेतीदिन स्वरूपात आयोजित करावे. यासाठी शेतकरी प्रशिक्षणासाठी उपलब्ध केलेल्या निधीतून खर्च करण्यास हरकत नाही.

२.८ फलक लावणे

प्रात्याक्षिक प्रकल्पाच्या दर्शनी भागात फलक लावण्यात यावा. त्यावर राष्ट्रीय गळीतधान्य अभियाना अंतर्गत “पीक प्रात्यक्षिक” असे नमुद करून त्यावर खालील तपशील नमुद करावा.

१) समाविष्ट गावांचे नाव:	२) शेतकरी संख्या:	३) पीक व वाण:
४) प्रात्याक्षिकाचा प्रकार:	५) खत मात्रा:	६) जैविक खते मात्रा:
७) सूक्ष्म मुलद्रव्ये मात्रा :	८) बियाण्याचे प्रमाण व पेरणीचे अंतर:	९) पेरणीची तारीख:
१०) जिल्हास्तरीय तंत्र सहाय्यकाचे नांव व भ्रमणध्वनी क्रमांक:		

३) भुईमुग पिकामध्ये पॉलिथिलिन मल्व तंत्रज्ञानाचा वापर :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

भुईमुग पिकामध्ये पॉलिथिलिन मल्वच्या वापरासाठी रु. ११५००/- प्रती हेक्टर (प्रात्याक्षिक निविष्ठा रु.७५००/-अधिक रु.४०००/- पॉलिथिन मल्वसाठी) याप्रमाणे अनुदान देय राहिल. यासाठीचे प्रात्याक्षिक निविष्ठा पॅकेज वर दर्शविले आहे.

या प्रात्याक्षिकांचे आयोजन खरीप हंगामात अवर्षण प्रवण क्षेत्रावर तर उन्हाळी हंगामात दिनांक १५ फेब्रुवारीपूर्वी पेरणी होणा-या क्षेत्रावर करावे.

आच्छादनासाठी वापरण्यात येणारे प्लॅस्टिक तंत्रज्ञान.

अतिशय पातळ पांढ-या रंगाची पारदर्शक ९० सें.मी. रुंद गरजेप्रमाणे लांब अशा प्रकारची प्लॅस्टिक फिल्म आच्छादनासाठी वापरली जाते. १ एकर क्षेत्रासाठी २० ते २५ किलो प्लॅस्टिक लागते. काळ्या रंगाच्या प्लॅस्टिक मुळे तापमान नियंत्रित होत नाही. मात्र तणाचा बंदोबस्त होण्यास मदत होते. पांढ-या पारदर्शक प्लॅस्टिकमुळे तापमान नियंत्रण योग्य प्रकारे होते, परंतु तणाचा बंदोबस्त होत नाही तेव्हा पांढरी प्लॅस्टिक फिल्म वापरण्यापूर्वी तणनाशकाचा वापर आवश्यक आहे. यासाठी बासॅलिन (फ्ल्यु क्लोरॉलिन) पेरणीपूर्वी १ किलो क्रियाशिल घटक प्रति हेक्टरी या प्रमाणात जमिनीत मिसळून द्यावे. किंवा स्टॉम (पेडी मेथिलीन) पेरणीनंतर उगवण होण्यापूर्वी फवारावे.

भुईमुगासाठी प्लॅस्टिक आच्छादनाच्या दोन पध्दती आहेत. यापैकी पहिली म्हणजे भुईमुग पेरणीपूर्वी आणि दूसरी भुईमुग पेरणी नंतर यापैकी पहिल्या पध्दतीचा वापर करणे अधिक सोयीस्कर आहे. आच्छादनासाठी वापरावयाच्या प्लॅस्टिकवर ४ ते ५ सें.मी. व्यासाची ३० X १५ सें.मी. अंतरावर छिद्रे पाडावित. अशी छिद्रे पाडून झालेले प्लॅस्टिक गादी वाप्यावर आंथरुन त्याच्या कडा मातील खाली टाकून बंद कराव्यात. त्यानंतर पाणी देऊन वापसा आल्यानंतर प्लॅस्टिक वरिल छिद्रामध्ये शेंगदाण्याची पेरणी करावी.

४) पीक संरक्षण उपकरणे (मनुष्यचलीत फवारणी यंत्र/ नॅपसॅक / तैवान फवारणी यंत्र / प्रकाश सापळे):-

(खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

यासाठी खालीलप्रमाणे शेतकरी प्रवर्गनिहाय अनुदान अनुज्ञेय राहिल.

अ.क्र.	बाब	अनुज्ञेय अनुदान	
		सर्वसाधारण लाभार्थी	अ.जा/अ.ज./अल्प/सिमांत/महिला गट
१	मनुष्यचलीत फवारणी यंत्र	खरेदी किंमतीच्या ४० टक्के रु. ६०० प्रति नग मर्यादेत	खरेदी किंमतीच्या ५० टक्के रु. ८०० प्रति नग मर्यादेत
२	नॅपसॅक / तैवान फवारणी यंत्र		
	१६ लिटर पेक्षा कमी क्षमतेचे	किंमतीच्या ५० टक्के रु. ३००० प्रति नग मर्यादेत	किंमतीच्या ६० टक्के रु. ३८०० प्रति नग मर्यादेत
	१६ लिटर पेक्षा जास्त क्षमतेचे	किंमतीच्या ५० टक्के रु. ८००० प्रति नग मर्यादेत	किंमतीच्या ६० टक्के रु. १०००० प्रति नग मर्यादेत
३	प्रकाशसापळे (एनसीआयपीएम मॉडेल)	किंमतीच्या ४० टक्के रु. ६०० प्रति नग मर्यादेत	किंमतीच्या ५० टक्के रु. ८०० प्रति नग मर्यादेत

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्या मागणी प्रमाणे उपरोक्त उपकरणे/ औजारे आदेश दिल्यानंतर त्वरीत ३० दिवसांत पाठविण्याची जबाबदारी कृषि उद्योग विकास महामंडळाची राहिल. अन्यथा शासन निर्णय क्र. सुकृऔ २०१३/प्र.क्र.१५८/११ अे दि. २७/०९/२०१३ च्या अधिन राहून दंडाची आकारणी करण्यात येईल.

पीक संरक्षण उपकरणांचे तांत्रिक निकष, पुरवठादार संस्था, दर तसेच खरेदी पध्दत याबाबतच्या सूचना मा. कृषि संचालक(नि. व गु.नि.) कृषि आयुक्तालय, पुणे- १ यांचेकडून निर्गमित होतील. पीक संरक्षण उपकरणांचा आय.एस.आय. क्रमांकाप्रमाणे प्रत्येक उपकरणाची क्षमता, ठराविक गेजचा पत्रा, पीव्हीसी लान्सची लांबी व व्यास लान्सला जोडलेले लिव्हर व नोझलचा प्रकार, खांद्यावरील व पाठीवरील कुशन्स इ. बाबी योग्य असल्याबाबत तपासून घेण्याची जबाबदारी जिल्हा परीषदेच्या अधिका-यांची राहिल.

पुरवठा करण्यात येणारी सर्व उपकरणे गट पातळीवर स्विकृत करताना तपासून घेण्याच्या सूचना जिल्हातील / तालुक्यातील सर्व संबंधित अधिकारी/कर्मचारी यांना आपलेस्तरावरून देण्यात याव्यात. यासाठी मा. कृषि संचालक (नि. व गु.नि.) कृषि आयुक्तालय, पुणे- १ यांनी दिलेल्या मार्गदर्शक सुचनांचा अवलंब करणे बंधनकारक राहिल. प्राप्त झालेल्या निविष्टांच्या प्रत्येक लॉट/बॅचचा नमुना तालुका स्तरावर काढण्यात यावा व नमुना प्रमाणित असल्यास देयक अदा करावे. सर्वप्रकारच्या औजारांच्या संदर्भात औजारे प्राप्त झाल्यानंतर ९० टक्के रक्कम अदा करावी व औजारांचा नमुना काढून तपासणीस पाठवावा. नमुन्याचा प्राप्त अहवाल प्रमाणित असल्यासच उर्वरीत १० टक्के रक्कम पुरवठादारास अदा करावी.

निर्गमित जिल्हयातील लक्षांकानुसार लाभार्थीची निवड करण्यासाठी गटनिहाय शेतक-यांच्या मागणीनुसार लक्षांक विभागणी करण्यांत यावी व निवडलेल्या लाभार्थींना पीक संरक्षण उपकरणे वेळेत पुरवठा होतील, याची दक्षता घ्यावी.

५) पिक संरक्षण औषधे / किटकनाशके / बुरशीनाशके / जैविक किडनाशके / तणनाशके / जैव-एंजट्स /

सुक्ष्ममुलद्रव्ये :-

(खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

स्थानिक परिस्थितीनुसार कृषि विद्यापीठाच्या शिफारशीप्रमाणे उपरोक्त निविष्टांचा प्रचलीत कार्यपध्दतीप्रमाणे शेतक-यांना अनुदान तत्वावर लाभ देण्यात यावा. उपरोक्त निविष्टासाठी किंमतीच्या ५० टक्के रु. ५००/हेक्टर या पैकी जे कमी असेल त्या मर्यादेत शेतक-यांना लाभ देण्यात यावा.

६) जिप्समचे वाटप / पायराईट / डोलोमाईट / सिंगल सुपर फॉस्फेट :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

राष्ट्रीय गळितधान्य अभियान अंतर्गत सन २०१४-१५ पासून जिप्सम/पायराईट्स/ डोलोमाईट/ सल्फर ८० टक्के डब्लुडीजी यांचा समावेश करण्यात आलेला आहे. निविष्टाच्या किंमतीच्या ५० टक्के अधिक वाहतूक खर्च १०० टक्के एकुण रु. ७५०/- प्रति हेक्टर यापैकी जे कमी असेल त्या अनुदान मर्यादेत शेतक-यांना लाभ देण्यात यावा. गळितधान्य पिकास प्रति हेक्टर २०० किलो प्रमाणे जिप्सम वापराचे प्रमाण आहे. तर इतर खते ही कृषि विद्यापीठाच्या शिफारशीप्रमाणे वापरण्यात यावीत. जिप्समचा पुरवठा प्रकल्पात खरिप हंगाम सुरु होण्यापूर्वीच म्हणजेच **३० मे** पूर्वी होईल व रबी हंगाम सुरु होण्यापूर्वी म्हणजेच **१५ ऑक्टोबर** पूर्वी होईल याची दक्षता जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी घ्यावी. हंगाम संपल्यानंतर पुरवठा झालेल्या जिप्समचे अनुदान देय रहाणार नाही याची नोंद घ्यावी.

७) एन.पी.व्ही.चा पुरवठा:- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

हेलीकोव्हरपा आरमीजीरा या अळीच्या प्रादुभावामुळे होणारे सोयाबीन पिकाचे नुकसान टाळण्यासाठी एन.पी.व्ही पुरवठा ही बाब अभियानांतर्गत समाविष्ट करण्यात आली असून त्यास किंमतीच्या ५० टक्के रु. ५००/ हेक्टर या पैकी जे कमी असेल त्या मर्यादेत अनुदान अनुज्ञेय आहे.

८) जैविक खते (रायझोबीयम/पी.एस.बी./झेड.एस.बी./अॅझेटोबॅक्टर/मायकोरहीझा):- (खर्च प्रमाण ७५ :२५)

अभियानांतर्गत जिवाणू संवर्धने खते वाटपासाठीचा जिल्हानिहाय भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम सोबत जोडला आहे. भुकटी स्वरूपातील जैविक खताबरोबरच द्रवरूप जैविक खतांचा वापर वाढविण्यासाठी द्रवरूप व भुकटी स्वरूपातील जैविक खतांचा अनुदानावर वाटपासाठी समावेश करण्यात आलेला आहे. यांतर्गत द्रवरूप जैविक खतांचा प्राधान्याने वापर करण्यात यावा. यासाठी किंमतीच्या ५० टक्के रु. ३०० /हेक्टर या पैकी जे कमी असेल त्या अनुदान मर्यादेत लाभ देय राहिल. याविषयी कृषि संचालक(नि. व गु.नि.) कृषि आयुक्तालय, पुणे- १ यांचेमार्फत निर्गमित करण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

१) सुधारित कृषि औजारे :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

या बाबीमध्ये मनुष्यचलित, बैलचलित व स्वयंचलित औजारांचा वाटप करणे अपेक्षित आहे. यासाठी प्रवर्गनिहाय अनुदानाचे दर हे खालीलप्रमाणे आहेत.

अ.क्र.	बाब	देय अनुदान	
		सर्वसाधारण लाभार्थी	अ.जा/अ.ज./अल्प/सिमांत/महीला गट
१	मनुष्यचलीत/ बैलचलीत औजारे / चिझलर	खरेदी किंमतीच्या ४० टक्के रु. ८००० प्रति औजार मर्यादित	खरेदी किंमतीच्या ५० टक्के रु. १०००० प्रति औजार मर्यादित
२	स्वयंचलीत/ट्रॅक्टरचलीत औजारे		
	रोटावेटर / पेरणी यंत्र/ बुह पिक लावणी यंत्र / पावर विडर/ बुह पिक मळणी यंत्र / भुईमुग लावणी यंत्र	किंमतीच्या ४० टक्के रु. ५०००० प्रति औजार मर्यादित	किंमतीच्या ५० टक्के रु. ६३००० प्रति औजार मर्यादित

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी पुरवठा आदेश दिल्यापासून त्वरीत ३० दिवसांत औजारे पुरवठा करण्याची जबाबदारी कृषि उद्योग विकास महामंडळाची राहिल. अन्यथा कृषि संचालक (नि.व गुनि) यांनी निर्गमित केलेल्या परिपत्रकाप्रमाणे दंड आकारणी करण्यात येईल.

कृषि आयुक्तालयाच्या कृषि संचालक (नि.व गुनि) यांनी निर्गमित केलेल्या परिपत्रकाप्रमाणे सुधारित कृषि औजारे विषयी तांत्रिक निकष, पुरवठादार संस्था, दर तसेच खरेदी पध्दतीनुसार औजारांची खरेदी करावी. यासाठी मा. कृषि संचालक (नि. व गु.नि.) कृषि आयुक्तालय, पुणे- १ यांचे मार्गदर्शक सुचनेनुसार पुरवठा पश्चात तपासणीची कार्यवाही करूनच संबंधितांना देयके अदा करावीत.

पुरवठा करण्यांत येणारी सर्व सुधारित कृषि औजारे गट पातळीवर स्विकृत करतांना तपासून घेण्याची जबाबदारी जिल्हयातील/तालुक्यातील सर्व संबंधित अधिकारी/कर्मचारी यांची राहिल. आपल्या जिल्हयातील लक्षांकानुसार लाभार्थीची निवड करण्यासाठी गटनिहाय शेतक-यांच्या मागणीनुसार लक्षांक विभागणी करण्यांत यावी व निवडलेल्या लाभार्थींना सुधारित कृषि औजारे वेळेत पुरवठा होतील, याची दक्षता घ्यावी.

१०) एचडीपीई पाईप/पीव्हीसी पाईप :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

पाण्याच्या स्रोतापासून प्रक्षेत्रावर पाणी नेण्यासाठी व पिकांना पाणी देण्यासाठी एचडीपीई पाईप व पीव्हीसी पाईप पुरवठा ही बाब समाविष्ट आहे. ज्या बागायत क्षेत्रातील अथवा कोरडवाहू क्षेत्रातील शेतक-यांकडे संरक्षित पाणी उपलब्ध आहे. परंतु पाणी पुरवठा करावयाच्या साधना अभावी गळितधान्य उत्पादनात घट येते अशा शेतक-यांना याचा लाभ देण्यात यावा.

कृषि आयुक्तालयाच्या कृषि संचालक (नि.व गुनि) यांनी निर्गमित केलेल्या परिपत्रकाप्रमाणे सुधारित कृषि औजारे विषयी तांत्रिक निकष, पुरवठादार संस्था, दर तसेच खरेदी पध्दतीनुसार औजारांची खरेदी करावी. एचडीपीई पाईप खरेदी करताना शासन निर्णय व मार्गदर्शक सुचनामध्ये दिलेल्या सुचनांचा अवलंब करुन महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळामार्फत खरेदी करुन वाटप करण्यात यावे. त्या अनुषंगाने राष्ट्रीय गळितधान्य अभियानामध्ये एचडीपीई पाईप पुरवठा संदर्भात पूरक सूचना खालीलप्रमाणे देण्यात येत आहेत.

- एका लाभधारक शेतक-यास प्रत्यक्ष आवश्यकतेनुसार जास्तीत जास्त ६०० मीटर लांबीचे पाईप पुरवठा करावेत. यासाठी किंमतीच्या ५० टक्के अथवा जास्तीत जास्त रुपये २५/ मीटर अनुदान देय राहिल. शेतक-यांच्या मागणीनुसार ६३ एमएम, ७५ एमएम, ९० एमएम व्यासाच्या ६०० मीटर पाईपचा पुरवठा करण्यात यावा.
- पाईपवर नाव कोरणे (Embossing) पुरवठादार संस्थानी एचडीपीई /पीव्हीसी पाईप पुरवठा करताना ६ मीटरचे प्रत्येक पाईपवर Pipe/NMOOP/ oilseed 2014-15 असे योजनेचे नाव स्पष्टपणे कोरलेले असावे.
- शेतक-यांचे अर्ज स्विकारणे व अनुदान मंजूर करणे करिता शाश्वत शेती अभियानांतर्गत ठिबक व तुषार सिंचन योजनेसाठी विहित केलेल्या कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.
- उपलब्ध झालेले/वाटप केलेले एचडीपीई पाईप आणि झालेला खर्च यांचा तपशील मासिक प्रगती अहवालासोबत नियमितरित्या सादर करावा.
- एचडीपीई पाईप हे निर्धारित केलेल्या गुणवत्तेचे आहेत किंवा नाहीत याची तपासणी करण्यासाठी नमुने घेऊन त्यांची तपासणी करावी. तपासणी झाल्यानंतर सदर पाईप योग्य गुणवत्तेचे आढळून आल्यास संबंधीत देयकाची अदायगी १५ दिवसांच्या आत पुरवठा संस्थेस करावी. जर पाईप कमी गुणवत्तेचे आढळून आल्यास पुरवठादार कंपनीवर नियमानुसार कार्यवाही करण्यात यावी. तसेच लाभार्थी हिस्सा प्राप्त झाल्यानंतर सदर रक्कम पुरवठा संस्थेस तात्काळ अदा करण्यात यावी. पुरवठा पश्चात नमुने काढून न तपासताच देयके अदा केल्यास संपूर्ण रक्कम वसुल पात्र राहिल याची नोंद घ्यावी.

११) बियाणे साठवणुक कोठी :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

शेतक-यांना त्यांच्याकडील बियाण्यांची योग्य प्रकारे साठवणु करता यावी या उद्देशाने २० किंवटल व १० किंवटल क्षमतेच्या बियाणे साठवणुक कोठींचा अभियानांतर्गत समावेश करण्यात आला असून त्यासाठी अनुदानाचा दर हा खालीलप्रमाणे आहे:-

- १) २० किंवटल क्षमता - किंमतीच्या २५ टक्के रु. २००० / प्रति कोठी यापैकी जे कमी असेल त्या अनुदान मर्यादेत
- २) १० किंवटल क्षमता - किंमतीच्या २५ टक्के रु. १००० / प्रति कोठी यापैकी जे कमी असेल त्या अनुदान मर्यादेत

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी प्रकल्पांतर्गत बियाणे साठवणुक कोठी पुरविण्यासाठी संचालक (निविष्ठा व गु व नि) यांचे दर निश्चिती परिपत्रकानुसार याची खरेदी करण्यात यावी.

१२) बियाणे प्रक्रियेसाठी ड्रम्स :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

शेतक-यांना त्यांच्याकडील गळीतधान्य बियाण्यांवर बुरशीनाशके / किटकनाशके आणि जैविक खतांची प्रक्रिया करता यावी या उद्देशाने २० किलो व ४० किलो बियाणे क्षमतेच्या प्रक्रिया ड्रम्सचा अभियानांतर्गत समावेश करण्यात आला असून त्यासाठी अनुदानाचा दर हा खालीलप्रमाणे आहे:-

- १) २० किलो क्षमता - किंमतीच्या ५० टक्के रु. १७५०/प्रति ड्रम यापैकी जे कमी असेल त्या अनुदान मर्यादेत
- २) ४० किलो क्षमता - किंमतीच्या ५० टक्के रु. २०००/प्रति ड्रम यापैकी जे कमी असेल त्या अनुदान मर्यादेत

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी प्रकल्पांतर्गत बियाणे साठवणुक ड्रम्स पुरविण्यासाठी संचालक (निविष्ठा व गुणवत्ता नियंत्रण) यांचे दर निश्चिती परिपत्रकानुसार याची खरेदी करावी.

१३) शेतकरी शेती शाळेच्या धर्तीवर एकात्मिक किड व्यवस्थापन / एकात्मिक तंत्रज्ञान प्रात्याक्षिके:- (खर्चाचे

प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

शेतकरी शेतीशाळेत पेरणी पासून काढणी पर्यंत विविध पीक वाढीच्या अवस्थेत शेतक-यांच्या शेतीशाळा आयोजित करून शेतक-यांना मित्र कीडी व शत्रु कीडी यांची ओळख करून देणे. पीक संरक्षणासाठी कमी खर्चाचे तंत्रज्ञानाचा वापर करणे, जैविक कीड नियंत्रण पध्दतीचा सामुहिकरित्या वापर करणे, इत्यादी बाबत प्रशिक्षित केले जाते. यासाठी जास्तीत जास्त रु. २६७००/- प्रति शेतकरी शेतीशाळा अनुदान देय राहिल.

शेतीशाळेच्या प्रत्येक प्रशिक्षणाचा बाबनिहाय सविस्तर तपशिल खालीलप्रमाणे राहिल.

अ.क्र.	तपशिल/बाब	रक्कम रूपये
१	२	३
१	आयपीएम किट (नेट शिवाय) रु. १५०/- प्रमाणे ३० शेतकरी	४५००
२	आयपीएम साहित्य व कृषि औजारे रु. १०० प्रति शेतकरी	३०००
३	फेरोमन सापळे/जैविक कीड नियंत्रके, आपात्कालीन स्प्रे, कमीत कमी १०० लिंबोळी झाडे लावणीसह इतर प्रशिक्षण साहित्य	२०००
४	शेती शाळेच्या अनावरणप्रसंगी फलक लावणी व इतर संकीर्ण खर्चासाठी	१८००
५	पीओएल/ भाडोत्री वाहणे घेण्यासाठी संकीर्ण	२५००
६	प्रशिक्षणार्थी व प्रशिक्षक यांना चहा/अल्पोपहार रु. २०/- प्रती सत्र प्रती व्यक्ती ३० शेतक-यांकरीता (१४ सत्रांसाठी)	८४००
७	शेतीदिन व इतर संकीर्ण खर्च	१५००
८	२ तज्ञांना / प्रवर्तकांना मानधन रु. ७५/- रु प्रति सत्राप्रमाणे (१४ सत्रे)	३०००
एकूण खर्च		२६७००

विभागाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सुचनांचे अधिन राहून प्रकल्पातील क्षेत्रावरच शेतक-यांच्या शेतीशाळा आयोजित कराव्यात. खरीप हंगामात सोयाबीन व भईमुग रब्बी हंगामात करडई आणि उन्हाळी हंगामात भुईमुगाच्या पिकांच्या शेतीशाळा घेण्यात याव्यात. **तज्ञ प्रशिक्षणार्थीमार्फतच** शेतक-यांच्या शेतीशाळाचे आयोजित केल्या जातील हे कटाक्षाने पाहावे. तालुका कृषि अधिकारी स्तरावरून शेतीशाळेचे समन्वयक व प्रशिक्षित प्रवर्तकांचे नेमणुकीचे आदेश काढणे बंधनकारक असून त्याशिवाय केलेला खर्च अमान्य करण्यांत येईल.

शेतक-यांना प्रत्यक्ष क्षेत्रावर पिकाच्या संपूर्ण हंगामात पीकाच्या वाढीच्या प्रमुख अवस्थेत टीओएफच्या अभ्यास क्रमानुसार प्रशिक्षण देण्यात येईल. प्रवर्तकांचे प्रशिक्षण (टी.ओ.एफ.) द्वारे प्रशिक्षित झालेले कर्मचारी/शेतकरी/इतर संस्थांचे प्रतिनिधी हे प्रशिक्षकाचे काम करतील. प्रत्येक शेतीशाळेसाठी असे दोन प्रशिक्षक असतील. प्रत्येक शेतीशाळेत ३० शेतक-यांना प्रशिक्षण देण्यात येईल. प्रशिक्षणात सहभागी शेतक-यांपैकी सलग २ हेक्टर क्षेत्र असणा-या शेतक-यांच्या शेतावर प्रात्यक्षिक आयोजित करावे. हे प्रशिक्षण शेतक-यांचा प्रत्यक्ष सहभाग व कृतिद्वारे अनुभव या तत्वावर आधारीत राहिल. शेतीशाळांचा अभ्यासक्रम हा स्थानिक गरजेनुसार राहिल. प्रत्येक शेतीशाळेत प्रशिक्षणार्थी शेतकरी स्वतः प्रयोगात सहभाग घेतील. शेतीशाळाचे एकूण कालावधीत १४ प्रशिक्षण वर्ग घेतले जातील. कृषि पर्यावरण पध्दती विश्लेषण (अॅग्रो-इको सिस्टिम अॅनालीसीस) (AESAs) ही शेतीशाळेची एक पायाभूत बाब असून त्या आधारे सहभागी शेतकरी पीक व्यवस्थापनाचे निर्णय घेतील. शेतीशाळेच्या प्रशिक्षणाद्वारे सहभागी शेतकरी भविष्यात पीक उत्पादनाचे व व्यवस्थापनाचे

निर्णय घेण्यास सक्षम होतील असे, अपेक्षित आहे. सोयाबीन, भुईमुग, व करडई या पिकांसाठी शेतीशाळा आयोजित करावयाच्या असून त्यांचे जिल्हावार भौतिक/आर्थिक लक्षांक सोबत सहपत्रित करण्यात आलेले आहेत.(जिल्हानिहाय भौतिक/आर्थिक कार्यक्रम प्रपत्र क्र.५)

शेतक-यांच्या शेतीशाळा या सोयाबीन, भुईमुग, व करडई पिकांच्या एकात्मिक पीक व्यवस्थापनासाठी तयार करण्यात आलेल्या अभ्यास क्रमानुसार राबविण्यात याव्यात. या शेतीशाळांचे वेळापत्रक काटेकोरपणे पाळण्यात यावे. शेतीशाळा हे सुधारीत कृषि तंत्रज्ञान प्रसाराचे प्रभावी माध्यम असून चांगल्याप्रकारे राबविले गेल्यास गळितधान्य पिकांची उत्पादकता आणि उत्पादन यामध्ये निश्चीत वाढ होणार आहे. या सर्व बाबीचा विचार करून विभागातील सर्व स्तरावरील पर्यवेक्षकीय अधिका-यांनी या कार्यक्रमाचे प्रभावीपणे संनियंत्रण करावे आणि हा कार्यक्रम यशस्वीपणे राबवावा. त्यासाठी संबंधित उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेवर शेतीशाळा सनियंत्रणाची जबाबदारी देण्यात येत आहे. कार्यक्रमाच्या यथोगाथा तयार करून त्या आयुक्तालयास सादर कराव्यात.

१४) शेतकरी प्रशिक्षण – (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

आत्मा योजनेतील प्रशिक्षणाप्रमाणे अभियानांतर्गत शेतकरी प्रशिक्षणासाठी प्रति प्रशिक्षण रु. २४००० अनुदान देय राहिल. प्रशिक्षणाचा कार्यक्रम पीक प्रात्यक्षिके व ग्रामबिजोत्पादन कार्यक्रमाशी निगडित/संलग्न ठेवावा. शेती तंत्रज्ञान अवगत करणे व कौशल्यामध्ये वाढ करणे हा या प्रशिक्षणाचा प्रमुख हेतू आहे. यामध्ये ३० शेतक-यांचे २ दिवसीय प्रशिक्षण आयोजित करावे. खरीप हंगामासाठी शेतकरी प्रशिक्षण मे महिन्यात आयोजित करावीत. तर रब्बी हंगामासाठीचे प्रशिक्षण सप्टेंबर मध्ये आयोजित करावीत. यासाठी खालीलप्रमाणे बाबनिहाय अनुदान अनुज्ञेय राहिल.

अ.क्र.	बाब	दर	अनुदान
१	प्रशिक्षण साहित्य/स्टेशनरी/जागेचे भाडे/दृक श्राव्य माध्यमातून जाहीरात करणे.	रु २५०० प्रति प्रशिक्षण	२५००
२	प्रवास/वाहतुक खर्च/निवास	रु ४५०० प्रति प्रशिक्षण	४५००
३	शास्त्रज्ञ / विषय तज्ञांचे मानधन	रु.२५०/प्रति व्याख्यान (८ व्याख्याने)	२०००
४	प्रशिक्षणार्थी यांना चहा/जेवन/अल्पोपहार	रु.२५०/प्रति दिन (३०शेतकरी २ दिवस)	१५०००
	एकुण		२४०००

१५) विस्तार अधिकारी/ कर्मचारी/ निविष्टा विक्रते यांचे प्रशिक्षण:- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

विस्तार अधिका-यांचे कौशल्य व ज्ञान वाढविणे व भविष्यात त्यांना प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी तज्ञ प्रशिक्षक (मास्टर ट्रेनर) बनविण्यासाठी राज्यातील कृषि विद्यापिठे, रामेती किंवा कृषि चिकित्सालये या ठिकाणी संबंधित कृषि सहाय्यक,कृषि

पर्यवेक्षक, मंडळ कृषि अधिकारी, तालुका कृषि अधिकारी व गट प्रमुख यांचे वर्ग आयोजित करण्यात यावेत. त्याबरोबरच निविष्ठा विक्रते (खते, किटकनाशके, बियाणे, औजारे, इत्यादी) यांना नवीन तंत्रज्ञान मिळण्याच्या उद्देशाने २० प्रशिक्षणार्थींचे २ दिवसीय प्रशिक्षण आयोजित करण्यात यावीत. यासाठी प्रति प्रशिक्षणार्थी रु. ९०० /प्रति दिन अनुदान देय राहिल. त्याच्या खर्चाची विगतवारी खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	बाब	दर	अनुदान
१	प्रशिक्षण साहित्य / स्टेशनरी/जागेचे भाडे/ दृक श्राव्य माध्यमातून जाहीरात करणे.	रु ५००० प्रति प्रशिक्षण	५०००
२	निवास/प्रवास/वाहतुक/क्षेत्रीय भेटी खर्च	रु १५००० प्रति प्रशिक्षण	१५०००
३	प्रशिक्षक / शास्त्रज्ञ मानधन	रु.५००/प्रति व्याख्यान (२ दिवसांत ८ व्याख्याने)	४०००
४	प्रशिक्षणार्थी यांना चहा/जेवन/अल्पोपहार	रु.३००/प्रति दिन (२० प्रशिक्षणार्थी २ दिवस)	१२०००
	एकूण		३६०००

त्यासाठी संबंधीत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी त्याचे जिल्हयासाठी दिलेल्या संख्येनुसार प्रशिक्षणार्थींची निवड करुन प्रशिक्षण आयोजित करावयाचे आहे.

१६) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी/प्रसिध्दी/तांत्रिक सहाय्यक गट/संकीर्ण :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र १००:राज्य ००)

याबाबीअंतर्गत खालील घटकांसाठी १०० टक्के केंद्र हिस्स्याचे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.

अ) प्रसिध्दी :-

योजनेची स्थानिक वर्तमानपत्रात प्रचार व प्रसिध्दी करण्यासाठी तसेच योजनेविषयक यशोगाथा, घडीपत्रिका, माहिती पत्रिका तयार करण्यासाठी सदर निधीचा विनीयोग करता येईल. याबाबतची कार्यवाहीची कृषि उपसंचालक (माहिती) यांनी करावयाची असुन त्यासाठीचा निधी त्यांना उपलब्ध करुन दिला जाईल.

ब) शेतकरी प्रशिक्षण सहल:-

- १) खरीप/रब्बी आणि उन्हाळी हंगामात गळीतधान्याची पिके घेणा-या तसेच प्रकल्पातील ५० शेतक-यांचीच प्रशिक्षण सहलीसाठी निवड करण्यात यावी.
- २) प्रशिक्षण सहलीचा खर्चाचा तपशील खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	तपशील शेतकरी संख्या (५०)	रक्कम (रुपये)
१	बस /द्वितीय श्रेणी रेल्वेचे भाडे प्रति प्रशिक्षणार्थी रु.४३०/-च्या मर्यादेत	२१५००/-
२	निवासाची व भोजनाची व्यवस्था ३ दिवस भेटीकरीता, २ दिवस प्रवासाकरीता एकूण ५ दिवसांकरिता रु.१००/- प्रति लाभार्थी प्रति दिवस याप्रमाणे	२५०००/-
३	स्थानिक भाषेत माहिती पुस्तिका छपाई / बियाणे/ लागवड साहित्य / आकस्मिक खर्च	३५००/-
	एकूण	५००००/-

- ३) कृषि विद्यापिठाच्या संशोधन केंद्र, विविध प्रक्रीया युनिट, इत्यादी ठिकाणी शेतकरी प्रशिक्षण सहली आयोजित कराव्यात. शेतकरी प्रशिक्षण सहलीचा कालावधी एकुण ५ दिवस राहिल.
- ४) एका प्रशिक्षणार्थी समूहासाठी रु.०.५० लाख इतक्या रक्कमेच्या मर्यादेत खर्च करण्यांत यावा. शेतक-यांना भोजन, निवास व प्रवास खर्च प्रति शेतकरी रु. १०००/- मर्यादेय अनुज्ञेय राहिल. सदरहु रकमेपेक्षा जास्त खर्च झाल्यास तो लाभार्थीने करावा. त्याबाबतच्या स्पष्ट सूचना लाभार्थी निवडीच्या वेळेस लाभार्थीना देण्यात याव्यात. यासाठी आवश्यक वित्तीय नियंमाचा अवलंब करावा.
- ५) प्रशिक्षणार्थींची निवड तालुका कृषि अधिकारी यांचे स्तरावरून करून तालुक्यातील निवड केलेल्या सर्व शेतक-यांची यादी संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचे स्तरावर एकत्रित करण्यात यावी आणि त्यातील **५० शेतक-यांची अंतिम निवड जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेमार्फत करण्यात यावी.**
- ६) प्रशिक्षण सहल आयोजित करतांना राज्यातील तसेच राज्याबाहेरील गळितधान्य पिकांचे संशोधन केंद्र, उत्पादन घेणारे प्रगतीशिल शेतकरी, आणि प्रक्रिया संदर्भातील काम करणा-या विविध अशासकीय संस्था, सहकारी संस्था, कृषि विज्ञान केंद्रे इत्यादी संस्थांना भेटी आयोजित कराव्यात.
- ७) प्रशिक्षण सहल आयोजित करण्यापूर्वी सर्व भेट द्यावयाच्या ठिकाणांशी पत्राद्वारे/दूरध्वनीद्वारे/ फॅक्सद्वारे/इ-मेलद्वारे संपर्क साधावा व नंतरच सहल आयोजित करावी म्हणजे वेळेचा अपव्यय होणार नाही.
- ८) प्रशिक्षण सहल आयोजित करतांना ५० प्रशिक्षणार्थींचा एक समूह करण्यांत यावा व त्यांची एकत्रित सहल आयोजित करण्यात यावी.
- ९) ज्या विभागामध्ये/जिल्हयामध्ये आदिवासी लाभार्थींची संख्या जास्त आहे अशा जिल्हयातील लाभार्थी निवडतांना जास्तीत जास्त आदिवासी शेतक-यांची या सहलीसाठी निवड करण्यांत यावी.
- १०) सहलीचे आयोजन करतांना गळितधान्याची पिके घेणा-या महिला शेतकरी असतील तर त्यांची प्राधान्याने निवड करण्यात यावी.
- ११) प्रशिक्षण सहलीसाठी शेतक-यांची निवड करतांना अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती/भटक्या विमुक्त जाती आणि जमाती/नवबौध्द इत्यादी जाती जमातीतील शेतक-यांचा प्राधान्याने विचार करण्यात यावा.
- १२) प्रशिक्षणार्थी १८ ते ४५ च्या वयोगटातील असावा व तो शक्यतो सुशिक्षित असावा.
- १३) शेतक-याची प्रशिक्षण सहल आयोजित करतांना गळितधान्य पिकाविषयी संशोधन करणारे राष्ट्रीय स्तरावरील तसेच राज्य स्तरावरिल राष्ट्रीय संशोधन केंद्र, विभागीय संशोधन केंद्र, कृषि विद्यापीठे, कृषि महाविद्यालये, कृषि

विज्ञान केंद्र इत्यादी ठिकाणी भेटी देणे अनिवार्य आहे.वरीलप्रमाणे सहलीचा ५ दिवसांच्या भेटीच्या स्थळांसह कार्यक्रम तयार करून त्यांस विभागीय कृषि सहसंचालक यांची मान्यता घेऊनच सहलीचे आयोजन करावयाचे आहे.

१४) प्रशिक्षण सहली करीता **प्रशिक्षण सहल नियंत्रक** म्हणून एक तंत्र अधिकारी/कृषि अधिकारी दर्जाचा अधिकारी शेतक-यांसमावेत पाठविण्यात यावा. प्रशिक्षण सहल नियंत्रकाची निवड जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेमार्फत करण्यात यावी. प्रशिक्षण सहल नियंत्रकाची निवड करताना तो अभ्यासु, होतकरु, गळीतधान्य पिकांची संपुर्ण माहिती असणारा आणि बाहेरील राज्यातील संशोधन केंद्रावरील शास्त्रज्ञांशी इंग्रजी आणि हिंदीमध्ये संभाषण करून त्याची मराठीतून माहिती शेतक-यांना उपलब्ध करून देणारा असावा. या अधिका-याचा प्रवास भत्ता आणि प्रवास खर्च हे प्रचलित पध्दतीने इतर प्रवासाकरीता होणा-या राज्यातर्गत तसेच राज्याबाहेरील प्रवास भत्ता देयकाप्रमाणे प्रशासकीय तसेच वित्तीय नियमांच्या अधिन राहून करण्यात यावा.

१५) प्रशिक्षण सहल संपल्यानंतर प्रशिक्षणार्थींची नावे, पत्ते, वर्गवारी, प्रशिक्षणार्थींची सहलीबाबतची मते तसेच आपण केलेल्या खर्चाची तपशीलवार माहिती, तसेच प्रशिक्षणार्थींस देण्यात आलेल्या माहितीपत्रिकांच्या प्रती, फोटोग्राफ इत्यादी सह सविस्तर अहवाल कृषि आयुक्तालयास सादर करावा.

१६) प्रशिक्षण सहलीचा उद्देश काय आहे आणि प्रशिक्षण सहलीमधून काय साध्य करावयाचे आहे याबाबत शेतक-यांना स्पष्ट सांगण्यात यावे. प्रशिक्षण सहल नियंत्रकाची जबाबदारी फक्त शेतक-यांना मार्गदर्शक म्हणूनच राहिल याची स्पष्ट कल्पना शेतक-यांना देण्यात यावी.

१७) प्रशिक्षण सहलीसाठी राज्याबाहेरील तसेच राज्यातील प्रवास रेल्वे/शासकीय बस/राज्य प्रादेशिक महामंडळाच्या बस यांचेद्वारेच करण्यात यावा. खाजगी बसने प्रवास केल्यास काही अपघातासारखी घटना घडल्यास त्याची जबाबदारी शासनाची राहणार नाही याची स्पष्ट कल्पना शेतक-यांना देण्यात यावी.

१८) प्रशिक्षण सहलीसाठी शेतक-यांची निवड करताना ज्या शेतक-यांना हृदयरोग किंवा इतर तत्सम गंभीर आजार आहेत अशा शेतक-यांची निवड करू नये. त्याचप्रमाणे प्रवासादरम्यान जर शेतक-यांना काही प्रकृतीच्या संदर्भात त्रास झाला तर त्याची सर्वस्वी जबाबदारी वैयक्तिक शेतक-याची राहिल. प्रशिक्षण सहली दरम्यान प्रकृती अस्वास्थामुळे वैद्यकीय सेवेसाठी खर्च करावा लागल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी शेतक-यांची राहिल याची स्पष्ट कल्पना सर्व शेतक-यांना देण्यात यावी.

१९) प्रशिक्षण सहलीदरम्यान काही दुखःद घटना घडल्यास प्रशिक्षण सहलीच्या अनूदानाव्यतिरीक्त इतर कोणतेही अर्थसहाय्य शेतक-यांना देय राहणार नाही याची स्पष्ट कल्पना शेतक-यांना देण्यात यावी आणि प्रशिक्षण सहलीसाठी निवड झालेल्या प्रत्येक शेतक-यांकडून पुढीलप्रमाणे लेखी हमीपत्र घेण्यात यावे.

२०) बस आरक्षण कार्यपध्दती, प्रवासाचे दर याबाबत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचे स्तरावर निर्णय घेण्यात यावे.

हमीपत्र

कारणे हमी पत्र लिहून देतो की, कृषि विभागाने गळीतधान्य अभियानांतर्गत आयोजित करण्यात आलेल्या प्रशिक्षण सहलीसाठी मी माझ्या वैयक्तिक जबाबदारीवर राजीखुशीने जात आहे.

प्रशिक्षण सहली दरम्यान दुर्दैवाने काही अपघात झाला/प्रकृती अस्वास्थ्यामुळे दवाखान्यात दाखल करावे लागले अथवा माझे काही बरे वाईट झाले तर त्याची सर्वस्वी जबाबदारी माझी वैयक्तिक राहिल. यासंदर्भात मी अथवा माझे कुटुंबीय अथवा जवळचे किंवा दुरचे नातेवाईक अथवा मित्र परीवार कोणत्याही प्रकारच्या अर्थसहाय्याची मागणी शासनाकडे करणार नाहीत.

आपला/आपली विश्वासू

स्वाक्षरी
(शेतक-याचे नाव)

साक्षीदार.

१)

२)

क) तांत्रिक सहाय्यता गट (Technical Support Group-TSG) :-

या बाबीअंतर्गत सोबतच्या तक्त्यात नमुद केल्या प्रमाणे १ पिकासाठी १ तंत्र सहाय्यक व १ पेक्षा जास्त पिके असल्यास त्यासाठी २ तंत्र सहाय्यकांची पूर्णतः कंत्राटी स्वरूपात मानधन तत्त्वावर नियुक्ती करावयाची आहे. सदर उमेदवारांस रु २००००/- प्रति महिना मानधन देय असुन त्याची नियुक्ती कार्यपध्दती, शैक्षणिक अर्हता, नेमणुकीचा कालावधी, सदर उमेदवारांचे कर्तव्य व जबाबदा-या याविषयीची सविस्तर माहिती केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनामध्ये दिलेली आहे.

ड) संकीर्ण :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र १०० : राज्य ००)

अभियानाची अंमलबजावणी करतांना प्रकल्प अहवाल तयार करणे, शेतकरी यशोगाथा तयार करणे व इतर अनुषंगीक खर्चासाठी प्रति प्रकल्प रु. २५०० /- या प्रमाणे संकीर्ण बाबीखाली तरतुद करण्यात आलेली आहे.

उप अभियान क्र. ३ :- वृक्षजन्य तेलबिया अभियान

समाविष्ट पिके व जिल्हे :-

अ. क्र	पिक	भौतिक क्षेत्र (हे.)	एकुण तरतुद (रु लाख)	निवडलेले जिल्हे	जिल्ह्यांचे नाव
१	करंज	१००	२०.००	४	नंदुरबार, ठाणे, रायगड, रत्नागिरी
२	कोकम	१४०	२१.००	३	रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदूर्ग
३	महुआ	१००	१५.००	६	नाशिक, धुळे, नंदुरबार, ठाणे, रायगड, रत्नागिरी
एकुण		३४०	५६.००	---	----

समाविष्ट बाबी :-

१) क्षेत्र विस्तार व लागवडी नंतर देखभाल :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

पडीक / नविन पडीक / निकृष्ट वन्य जमीन क्षेत्रावर करंज, कोकम, महुआ या वृक्षजन्य_तेलबियाची शास्त्रोक्त लागवड करण्यासाठी व लागवडी नंतर देखभालीसाठी खालीलप्रमाणे अनुदान देय राहिल.

अ.क्र.	रोपाचे नाव	प्रति हेक्टर रोप संख्या	लागवड खर्च (रु / हेक्टर)	देखभालीचा कालावधी (वर्ष)	देखभालीसाठी प्रति वर्ष अनुदान मर्यादा (रु /हेक्टर)
१	करंज	५००	२०,०००/-	४	२,०००/-
२	कोकम	२५०	१५,०००/-	६	२,०००/-
३	महुआ	२००	१५,०००/-	८	२,०००/-

टिप- या पीकांसाठी सुक्ष्म सिंचनचा लाभ शाश्वत शेती अभियानांतर्गत सुक्ष्म सिंचन घटकामधुन देण्यात यावा.

२) शेतकरी प्रशिक्षण :- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

आत्मा योजनेतील प्रशिक्षणाप्रमाणे अभियानांतर्गत शेतकरी प्रशिक्षणासाठी प्रति प्रशिक्षण रु. २४००० अनुदान देय राहिल. पीक उत्पादन तंत्रज्ञान अवगत करणे व कौशल्यामध्ये वाढ करणे हा या प्रशिक्षणाचा प्रमुख हेतू आहे. यामध्ये ३० शेतक-यांचे २ दिवसीय प्रशिक्षण सत्र आयोजित करावे. यासाठी खालीलप्रमाणे बाबनिहाय अनुदान अनुज्ञेय राहिल.

अ. क्र.	बाब	दर	अनुदान
१	प्रशिक्षण साहित्य / स्टेशनरी/जागेचे भाडे/ दूक श्राव्य माध्यमातुन जाहीरात करणे.	रु २५०० प्रति प्रशिक्षण	२५००
२	प्रवास/वाहतुक खर्च/निवास	रु ४५०० प्रति प्रशिक्षण	४५००
३	शास्त्रज्ञ / विषय तज्ञांचे मानधन	रु.२५०/प्रति व्याख्यान (८ व्याख्याने)	२०००
४	प्रशिक्षणार्थी यांना चहा/जेवन/अल्पोपहार	रु.२५०/प्रति दिन (३० शेतकरी २ दिवस)	१५०००
	एकुण		२४०००

३) विस्तार अधिकारी/ कर्मचारी यांचे प्रशिक्षण:- (खर्चाचे प्रमाण केंद्र ७५ : राज्य २५)

विस्तार अधिकारी / कर्मचा-यांना वृक्षजन्य_तेलबियांचे नविन तंत्रज्ञान व मशागत / लागवडीविषयक विकसीत पध्दती विषयक माहिती देऊन त्यांच्या कौशल्य व ज्ञानात वध्दी करणे हा या प्रशिक्षणाचा हेतु आहे. अशा अधिकारी / कर्मचा-यांमार्फत भविष्यातील प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी तज्ञ प्रशिक्षक (मास्टर ट्रेनर) बनविण्यासाठी राज्यातील कृषि विद्यापिठे, रामेती किंवा कृषि चिकित्सालये या ठिकाणी प्रकल्पातील संबंधीत कृषि सहाय्यक,कृषि पर्यवेक्षक, मंडळ कृषि अधिकारी, तालुका कृषि अधिकारी व गट प्रमुख यांचे वर्ग आयोजित करण्यात यावेत. या अंतर्गत २० प्रशिक्षणार्थीचे २ दिवसीय प्रशिक्षण आयोजित करण्यात यावेत. यासाठी प्रति प्रशिक्षणार्थी रु. ९०० /प्रति दिन अनुदान देय राहिल. त्याच्या खर्चाची विगतवारी खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	बाब	दर	अनुदान
१	प्रशिक्षण साहित्य / स्टेशनरी/जागेचे भाडे/ दूक श्राव्य माध्यमातुन जाहीरात करणे.	रु ५००० प्रति प्रशिक्षण	५०००
२	निवास/प्रवास/वाहतुक/क्षेत्रीय भेटी खर्च	रु १५००० प्रति प्रशिक्षण	१५०००
३	प्रशिक्षक / शास्त्रज्ञ मानधन	रु.५००/प्रति व्याख्यान (२ दिवसांत ८ व्याख्याने)	४०००
४	प्रशिक्षणार्थी यांना चहा/जेवन/अल्पोपहार	रु.३००/प्रति दिन (२० प्रशिक्षणार्थी २ दिवस)	१२०००
	एकुण		३६०००

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी त्याचे जिल्हयासाठी दिलेल्या लक्षांकानुसार प्रशिक्षणार्थीची निवड करुन विभागीय कृषि सह संचालक यांचे मार्गदर्शनाखाली तेलबिया वृक्षांची लागवड करण्यापुर्वी प्रशिक्षण आयोजित करावयाचे आहे, त्यानंतरचे प्रशिक्षण हे खर्चासाठी ग्राहय राहणार नाही याची नोंद घ्यावी.

लाभार्थीची निवड

- १) लाभार्थी निवड पंचायतराज संस्थेच्या सहभागाने करावी. त्यासाठी लाभार्थ्यांची निवड कृषि सहाय्यकाने करावी. तदनंतर त्यास मंडळ कृषि अधिकारी यांनी तपासून मान्यता द्यावी. मान्य केलेल्या लाभार्थींची यादी ग्रामपंचायतीच्या नोटीस बोर्डवर लावण्यात यावी.
- २) केंद्र शासनाच्या निर्णयानुसार जिल्ह्यांतर्गत अनुसूचीत जाती / अनुसूचीत जमाती यांच्या लोकसंख्येच्या टक्केवारीच्या प्रमाणात लाभार्थ्यांची निवड करावी. तथापि एकूण वाटपाच्या कमीत कमी १७ टक्के तरतूद अनुसूचीत जातीसाठी व ८ टक्के तरतूद अनुसूचीत जमातीतील लाभार्थ्यांना जाईल याची दक्षता घेण्यात यावी. त्यानुसार कार्यक्रम राबविण्यात यावा.
- ३) एकूण तरतूदीच्या कमीत कमी ३० टक्के तरतूद अल्प, अत्यल्प, अपंग व महिला शेतक-यांसाठी ठेवावी.
- ४) शेतकरी हा शेतकरी मासिकाचा वर्गणीदार असणे अनिवार्य आहे.
- ५) उपविभाग व जिल्हास्तरावरून याचे सनियंत्रण करण्यात यावे.

रोपांची उपलब्धता - करंज, कोकम व महुआ यांची रोपे कृषि विद्यापीठे, समाजिक वनीकरण यांच्याकडून त्यांच्या निर्धारित दराने खरेदी करून शेतक-यांना लागवडीसाठी उपलब्ध करून देण्यात यावी.

विशेष सूचना

शेतकरी वाटा/हिस्सा क्षेत्रिय कर्मचा-यामार्फत शेतक-यांकडून गोळा केला जातो. हा हिस्सा प्राप्त होताच सत्वर संबधीत पुरवठादार संस्थेकडे भरणा करणेसाठी कार्यालयात जमा करावा. याबाबत मा. आयुक्त (कृषि) यांचे परिपत्रक क्र. कृ.आ./वि.प्र./लोकवाटा/वि.प्र.२/४४०/२०१३ दि. १६/०९/२०१३ अन्वये विहित केलेल्या लेखा विषयक कार्यपध्दतीचा अवलंब करण्यात यावा. शेतकरी वाटा कार्यालयात जमा करण्यास दिरंगाई हा अपहार समजून या बाबत विलंब आढळल्यास कार्यालय प्रमुखाने संबधीतांवर प्रशासकीय कार्यवाही करावी अन्यथा कार्यालय प्रमुखास जबाबदार धरून त्यांचे विरुद्ध आवश्यक ती प्रशासकीय कार्यवाही करण्यात येईल याची नोंद घ्यावी.

योजनेचे सनियंत्रण

योजनेचे सनियंत्रणाकरिता खालील प्रमाणे तपासणी करावी.

१) विभागीय कृषि सह संचालक	०.५ टक्के
२) जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	१ टक्के
३) उप विभागीय कृषि अधिकारी	५ टक्के
४) तालुका कृषि अधिकारी	१० टक्के
५) मंडळ कृषि अधिकारी	५० टक्के
६) कृषि पर्यवेक्षक	१०० टक्के

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी प्रत्येक महिन्याला योजनेचा आढावा घ्यावा. जिल्हयाचा /योजनेचा मासिक प्रगती अहवाल ईमेल व्दारे व लेखी विभागीय कृषि सह संचालक यांना पुढील महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत सादर करावा.

योजनेचे उपयोगिता प्रमाणपत्र केंद्र शासनास प्रत्येक तिमाही नंतर सादर करावे लागतात. त्यासाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना सूचित करण्यात येते की, योजनेचा जून, सप्टेंबर, डिसेंबर व मार्च तिमाहीची उपयोगिता प्रमाणपत्र पुढील महिन्याच्या ५ तारखे पर्यंत विभागीय कृषि सह संचालक कार्यालयास सादर करावे.

विभागीय कृषि सह संचालक व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना संगणकीय प्रणालीव्दारे अनुदानाचे वितरण करण्यात येईल. संगणकीय प्रणालीव्दारे उपलब्ध करुन दिलेले अनुदान महिनानिहाय पूर्णपणे खर्च होईल याची दक्षता घ्यावी.

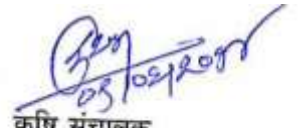
विभागीय कृषि सह संचालक यांचे स्तरावर प्राप्त झालेल्या मासिक प्रगती अहवाल त्यांनी ई मेल व्दारे व लेखी सोबत दिलेल्या प्रपत्रात या कार्यालयास सादर करावे. विभागीय कृषि सह संचालक यांनी त्यांचे मासिक प्रगती अहवाल ईमेल व्दारे ddaisopom@gmail.com/ddanmoop@gmail.com या पत्त्यावर प्रत्येक महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत पाठवावेत. तसेच विभागाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र प्रत्येक तीन महिन्यानंतर या कार्यालयास सादर करावेत.

विभागीय कृषि सह संचालक यांचे स्तरावर प्राप्त झालेले मासिक प्रगती अहवाल त्यांनी संकलन करुन ईमेलव्दारे व लेखी सोबत दिलेल्या प्रपत्रामध्ये या कार्यालयास सादर करावे.

राज्य हिश्याचा खर्च या योजनेसाठी डिपीडीसी अंतर्गत ज्या लेखाशिर्षाखाली निधी उपलब्ध होईल त्या लेखाशिर्षाखाली दाखवावा.

आहरण व संवितरण अधिकारी - या कार्यक्रमाकरिता सन २०१४-१५ साठी आयुक्तालय स्तरावर कृषि संचालक, (विस्तार व प्रशिक्षण) कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे ५, विभाग स्तरावर विभागीय कृषि सह संचालक, जिल्हा स्तरावर जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, तालुकास्तरावर तालुका कृषि अधिकारी यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करणेत आले आहे.

सदरील मार्गदर्शक सुचना केंद्र शासनाच्या आंग्लभाषेतील मुळ मार्गदर्शक सुचनांच्या वर आधारीत आहेत. या मराठी मार्गदर्शक सुचनांमध्ये काही शंका असल्यास / अधिक माहिती हवी असल्यास मुळ आंग्लभाषेतील मार्गदर्शक सुचना पाहाव्यात.

कृषि संचालक
(विस्तार व प्रशिक्षण)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य,
पुणे-४११ ००५.

सोबत:- प्रपत्र १ (गळीतधान्य क्षेत्र, उत्पादन, व उत्पादकता सन २०१४-१५ लक्ष्यांक)
प्रपत्र-२ (अभियानाच्या मुलभुत सर्वेक्षणासाठीचे प्रपत्र)
प्रपत्र-३ (जिल्हानिहाय/पिकनिहाय प्रकल्प संख्या लक्ष्यांक)
प्रपत्र-४ (प्रति प्रकल्प निविष्टा पॅकेज)
प्रपत्र-५ (जिल्हानिहाय भौतिक / आर्थिक कार्यक्रम)
प्रपत्र-६ (बियाणे उपयोगिता प्रमाणपत्र विहित नमुना)

प्रपत्र -२ (अ)

राष्ट्रीय गळीतधान्य व तेलताड अभियान - पायाभूत सर्वेक्षण

क्लस्टरचे नाव -

प्रकल्पासाठी निवडलेले क्षेत्र -

क्लस्टरची सर्वसाधारण माहिती

अ.क्र	तपशील	क्षेत्र
१	भौगोलिक क्षेत्र	
२	पडीक क्षेत्र	
३	लागवडीलायक क्षेत्रापैकी जिरायत क्षेत्र	
४	लागवडीलायक क्षेत्रापकी बागायत क्षेत्र	
५	बागायत क्षेत्रापैकी हंगामी बागायत	
६	बागायत क्षेत्रापैकी बारमाही बागायत	
७	सिंचनाखालील क्षेत्र	
अ	विहिर	
ब	कॅनाल	
क	लिफ्ट	
ड	बोअरवेल	
इ	इतर	

लाभार्थ्यांचे क्षेत्रानुसार वर्गीकरण

अ.क्र	लाभार्थींची वर्गवारी	संख्या	क्षेत्र
१	अल्पभुधारक शेतकरी		
२	अत्याल्प भुधारक शेतकरी		
३	बहुभुधारक शेतकरी		
एकुण खातेदार संख्या			

लाभार्थ्यांचे सामाजिक वर्गीकरण

अ.क्र	जातीनुसार वर्गवारी	संख्या	क्षेत्र
१	अनुसुचित जाती		
२	अनुसुचित जमाती		
३	भटक्या जमाती		
४	इतर		
एकुण			

प्रपत्र -२ (क)

राष्ट्रीय गळीतधान्य व तेलताड अभियान - पायाभूत सर्वेक्षण

ब) वृक्षनिर्मात तेलबिया क्षेत्र (मागील ५ वर्ष)

अ.क्र	पिकाचे नाव	२००९-१०	२०१०-२०११	२०११-२०१२	२०१२-१३	२०१३-१४
१	सिमारूबा					
२	कोकम					
३	करंज					
४	जट्रोपा					
५	कडुलींब					
६	जोजोबा					
७	जंगली जर्दाळू					
	एकुण					

प्रपत्र - २ (इ)
सिंचना खालील क्षेत्र (मागील ५ वर्ष)

अ.क्र	पिकाचे नाव	२००९-१०		२०१०-११		२०११-२०१२		२०१२-१३		२०१३-१४	
		पिका खालील क्षेत्र	सिंचना खालील क्षेत्र	पिका खालील क्षेत्र	सिंचना खालील क्षेत्र	पिका खालील क्षेत्र	सिंचना खालील क्षेत्र	पिका खालील क्षेत्र	सिंचना खालील क्षेत्र	पिका खालील क्षेत्र	सिंचना खालील क्षेत्र
१	भुईमुग										
	खरीप										
	उन्हाळी										
२	सोयाबिन										
३	करडई										
४	सुर्यफुल										
	एकुण										

प्रपत्र-२ (ई)			
पिक पध्दती			
अ.क्र	तपशील	पिक पध्दती	क्षेत्र
अ	तृणधान्यवर आधारित पिक पध्दती उदा.१.भात-गहू -उ. भुईमुग, २.ख. ज्वारी-हरभरा-मका ३.बाजरी-हरभरा-मका ४. भात-वटाणा/मसूर/ मूग/उडीद	१	
		२	
		३	
		४	
		५	
ब	कडधान्य व त्यावर आधारीत पिक पध्दती उदा.१.तूर-गहू-मका २.घेवडा-र.ज्वारी-उ.भुईमुग ३.मूग/उडीद-हरभरा-मका	१	
		२	
		३	
		४	
क	गळीतधान्य वर आधारित पिक पध्दती उदा.१.सोयाबीन-गहू-उ.भुईमुग २.ख भुईमुग-र.ज्वारी-मका ३.तीळ/सुर्यफुल-हरभरा-मका	१	
		२	
		३	
		४	
ड	नगदी पिके व त्यावर आधारीत पिक पध्दती उदा.१.उस + बटाटा २. कापूस + कडधान्ये	१	
		२	
		३	
		४	
	एकुण		

प्रपत्र-२ (फ)

खरीप पिकांचे नापेर क्षेत्रावर रब्बीमध्ये गळीतपिकांखालील क्षेत्र				
अ.क्र	पिक	खरीप मधील नापेर क्षेत्र	रब्बी मध्ये नापेर क्षेत्रावर झालेली लागवड	
			पिक	क्षेत्र
१	भात		जवस	
			मोहरी	
			तीळ	
			सुर्यफुल	
			भुईमुग	
			करडई	
			एकूण	
२	बटाटा		जवस	
			मोहरी	
			तीळ	
			सुर्यफुल	
			भुईमुग	
			करडई	
			एकूण	

प्रपत्र -२ (ग)

तेलबिया खरेदी (मागील वर्षी)

विक्रीचे ठिकाण/प्रकार

अ. क्र	तेलबिया पिकाचे नाव	विक्रीचे ठिकाण/प्रकार								
		खाजगी			प्रक्रिया केंद्र			शासकीय खरेदी केंद्र		
		बाजार/ ठिकाणाचे नाव	विक्री मे.टन	मिळालेला सर्वसाधारण दर	केंद्राचे नाव	विक्री मे.टन	मिळालेला सर्वसाधारण दर	केंद्राचे नाव	विक्री मे.टन	मिळालेला सर्वसाधारण दर

प्रपत्र -२ (घ)

प्रकल्पातील जमिन आरोग्य पत्रिकेनुसार गुणधर्म

अ.क्र	बाब	तपासलेले नमुने संख्या	गुणधर्म
१	सामू		
२	उपलब्ध नज		
३	उपलब्ध स्फुरद		
४	उपलब्ध पालाश		
५	सुक्ष्म मुलद्रव्ये		
अ	कॅल्शियम		
ब	मॅग्नेशियम		
क	लोह		
ड	सल्फर		
इ	बोरॉन		

प्रकल्पातील क्षेत्रात उपलब्ध औजारे

अ.क्र	औजारे नाव	संख्या
१	ट्रॅक्टर	
२	पॉवर टिलर	
३	इतर	

प्रपत्र -२ (ट)

पिकनिहाय सर्वसाधरण निविष्ठा वापराचे प्रमाण

अ) खतांचा वापर

अ.क्र	पिकाचे नाव	वापर (किला प्रति हंक्टर)			एकूण वापर		
		नज	स्फुरद	पालाश	नज	स्फुरद	पालाश
१	भुईमुग						
अ	खरीप						
ब	उन्हाळी						
२	सोयाबीन						
३	सुर्यफूल						

ब) किटकनाशकांचा वापर

अ.क्र	पिकाचे नाव	किटकनाशके वापर (लिटर प्रति हेक्टर)				बुरशीनाशके (लिटर/किलो/हेक्टर)			
		१.-----	२.-----	३.-----	४.-----	१.-----	२.-----	३.-----	४.-----
१	भुईमुग								
अ	खरीप								
ब	उन्हाळी								
२	सोयाबीन								
३	सुर्यफूल								

पिकनिहाय वाणाखालील क्षेत्र व वाणनिहाय उत्पादकता

अ.क्र	पिकाचे नाव	वाणाचे नाव	क्षेत्र	उत्पादन	उत्पादकता
१	भुईमुग				
अ	खरीप				
ब	उन्हाळी				
२	सोयाबीन				
३	सुर्यफूल				

प्रपत्र -२ (ठ)

निविष्ठा उपलब्धतेच्या सुविधा

१) बियाणे

अ.क्र	क्लस्टरचे नाव	बियाणे प्रक्रिया केंद्राचे नाव	उपलब्ध होणारे वाण	परिमाण (क्वि)
१				
२				
३				

२) खते

अ.क्र	क्लस्टरचे नाव	उत्पादन युनिटचे नाव	उपलब्ध होणा-या ग्रेडचे नाव	परिमाण
१				
२				
३				

३) किटकनाशके

अ.क्र	क्लस्टरचे नाव	उत्पादन युनिटचे नाव	विक्रि युनिटचे नाव
१			
२			
३			

४) कृषि सेवा केंद्राचा तपशील

अ.क्र	क्लस्टरचे नाव	कृषि सेवा केंद्राचे नाव	उपलब्ध होणा-या निविष्ठा		
			बियाणे (क्वि)	खते (टन)	किटकनाशके (लि)
१					
२					
३					

प्रपत्र ३

उप अभियान क्र. १ (गळीतधान्य) सन २०१४-१५

जिल्हानिहाय/पिकनिहाय प्रकल्प संख्या

अ.क्र	विभाग/जिल्हा	खरीप						रब्बी			एकुण		
		सोयाबीन			भुईमुग			करडई					
		प्रकल्प	क्षेत्र	आर्थिक	प्रकल्प	क्षेत्र	आर्थिक	प्रकल्प	क्षेत्र	आर्थिक	प्रकल्प	क्षेत्र	आर्थिक (रु. हजारत)
१	नाशिक	०	०	०.००	१३	१३००	१५७२२.२०	०	०	०.००	१३	१३००	१५७२२.२०
२	धुळे	०	०	०.००	१२	१२००	१४५१२.८०	०	०	०.००	१२	१२००	१४५१२.८०
नाशिक विभाग		०	०	०.००	२५	२५००	३०२३५.००	०	०	०.००	२५	२५००	३०२३५.००
३	अहमदनगर	१०	१०००	९७९९.००	०	०	०.००	५	५००	३३८५.५०	१५	१५००	१३१८४.५०
४	पुणे	०	०	०.००	१२	१२००	१४५१२.८०	०	०	०.००	१२	१२००	१४५१२.८०
पुणे विभाग		१०	१०००	९७९९.००	१२	१२००	१४५१२.८०	५	५००	३३८५.५०	२७	२७००	२७६९७.३०
५	सांगली	०	०	०.००	१३	१३००	१५७२२.२०	०	०	०.००	१३	१३००	१५७२२.२०
कोल्हापूर विभाग		०	०	०.००	१३	१३००	१५७२२.२०	०	०	०.००	१३	१३००	१५७२२.२०
६	बीड	१२	१२००	११७५८.८०	०	०	०.००	५	५००	३३८५.५०	१७	१७००	१५१४४.३०
औरंगाबाद विभाग		१२	१२००	११७५८.८०	०	०	०.००	५	५००	३३८५.५०	१७	१७००	१५१४४.३०
७	लातूर	११	११००	१०७७८.९०	०	०	०.००	०	०	०.००	११	११००	१०७७८.९०
८	उस्मानाबाद	१०	१०००	९७९९.००	०	०	०.००	५	५००	३३८५.५०	१५	१५००	१३१८४.५०
९	नांदेड	१०	१०००	९७९९.००	०	०	०.००	०	०	०.००	१०	१०००	९७९९.००
१०	हिंगोली	१०	१०००	९७९९.००	०	०	०.००	०	०	०.००	१०	१०००	९७९९.००
११	परभणी	०	०	०.००	०	०	०.००	५	५००	३३८५.५०	५	५००	३३८५.५०
लातूर विभाग		४१	४१००	४०१७५.९०	०	०	०.००	१०	१०००	६७७१.००	५१	५१००	४६९४६.९०
१२	बुलढाणा	१३	१३००	१२७३८.७०	०	०	०.००	०	०	०.००	१३	१३००	१२७३८.७०
१३	अकोला	१३	१३००	१२७३८.७०	०	०	०.००	०	०	०.००	१३	१३००	१२७३८.७०
१४	वाशिम	१३	१३००	१२७३८.७०	०	०	०.००	०	०	०.००	१३	१३००	१२७३८.७०
१५	यवतमाळ	१२	१२००	११७५८.८०	०	०	०.००	०	०	०.००	१२	१२००	११७५८.८०
अमरावती विभाग		५१	५१००	४९९७४.९०	०	०	०.००	०	०	०.००	५१	५१००	४९९७४.९०
१६	वर्धा	१२	१२००	११७५८.८०	०	०	०.००	०	०	०.००	१२	१२००	११७५८.८०
१७	नागपूर	१२	१२००	११७५८.८०	०	०	०.००	०	०	०.००	१२	१२००	११७५८.८०
१८	चंद्रपुर	१२	१२००	११७५८.८०	०	०	०.००	०	०	०.००	१२	१२००	११७५८.८०
नागपूर विभाग		३६	३६००	३५२७६.४०	०	०	०.००	०	०	०.००	३६	३६००	३५२७६.४०
एकुण		१५०	१५०००	१४६९८५.००	५०	५०००	६०४७०.००	२०	२०००	१३५४२.००	२२०	२२०००	२२०९९७.००

प्रपत्र ४

उप अभियान क्र. १ (गळीतधान्य) सन २०१४-१५

पिकनिहाय प्रति प्रकल्प पॅकेज १०० हेक्टर (६० हेक्टर प्रकल्प + ४० हेक्टर गट प्रात्याक्षिके)

अ. क्र.	निविष्ठाचे नाव	परिमाण	खरीप						रब्बी		
			सोयाबीन			भुईमुग			करडई		
			भौतिक	मापदंड (रु)	आर्थिक (रु)	भौतिक	मापदंड (रु)	आर्थिक (रु)	भौतिक	मापदंड (रु)	आर्थिक (रु)
१	प्रमाणित बियाणे वाटप (६० हेक्टर प्रकल्प)	क्विंटल	४५	१२००	५४०००	६०	१२००	७२०००	६	१२००	७२००
२	पीक संरक्षण उपकरणे मनुष्यचलित	संख्या	५	८००	४०००	५	८००	४०००	५	८००	४०००
	पीक संरक्षण उपकरणे स्वयंचलित व तैवान स्प्रेअर										
	१६ लिटर पेक्षा कमी क्षमतेचे	संख्या	५	३८००	१९०००	५	३८००	१९०००	५	३८००	१९०००
	१६ लिटर पेक्षा जास्त क्षमतेचे		२	१००००	२००००	२	१००००	२००००	२	१००००	२००००
प्रकाश सापळे	संख्या	१०	८००	८०००	०	८००	०	०	८००	०	
३	पिक संरक्षण औषधे (तणनाशके, सुक्ष्म मुलद्रव्य)	हेक्टर	१००	५००	५००००	१००	५००	५००००	१००	५००	५००००
४	जिप्सम पुरवठा /सल्फर (८० टक्के) /एस.एस.पी	हेक्टर	१००	७५०	७५०००	१००	७५०	७५०००	०	७५०	०
५	जैविक किड नियंत्रण (एन.पी.व्ही)	हेक्टर	१००	५००	५००००	१००	५००	५००००	०	५००	०
६	जिवाणू संवर्धन पाकिटे पुरवठा भुकटी किंवा द्रव स्वरूपात (रायझो, पीएसबी, झेडएसबी, अँझोटोबॅक्टर)	हेक्टर	१००	३००	३००००	१००	३००	३००००	१००	३००	३००००
७	सुधारीत कृषि अवजारे मनुष्यचलित	संख्या	५	१००००	५००००	५	१००००	५००००	५	१००००	५००००
	सुधारीत कृषि अवजारे स्वयंचलित										
	रोटाव्हेटर	संख्या	२	६३०००	१२६०००	२	६३०००	१२६०००	२	६३०००	१२६०००
	भुईमुग काढणी यंत्र	संख्या	०	०	०	२	६३०००	१२६०००	०	०	०
बहुपिक मळणी यंत्र	संख्या	१	६३०००	६३०००	०	०	०	०	०	०	
९	एचडीपीई /पीव्हीसी पाईप पुरवठा (६०० मीटरचा संच)	संच संख्या	१०	१५०००	१५००००	१०	१५०००	१५००००	१०	१५०००	१५००००
१०	साठवणूक कोठी	संख्या									
	२० क्विंटल क्षमतेची		५	२०००	१००००	०	२०००	०	५	२०००	१००००
	१० क्विंटल क्षमतेची		५	१०००	५०००	०	१०००	०	५	१०००	५०००
११	बीज प्रक्रीया ड्रम	संख्या									
	२० किलो क्षमतेचे		०	१७५०	०	०	१७५०	०	०	१७५०	०
	४० किलो क्षमतेचे		३	२०००	६०००	०	२०००	०	३	२०००	६०००
१२	गट प्रात्याक्षिके	हेक्टर	४०	४५००	१८००००	४०	७५००	३०००००	४०	३०००	१२००००
१३	भुईमुग अच्छादन प्रात्याक्षिक	संख्या	०	०	०	५	११५००	५७५००	०	०	०
१४	शेतकरी शेतीशाळा	संख्या	२	२६७००	५३४००	२	२६७००	५३४००	२	२६७००	५३४००
१५	शेतकरी प्रशिक्षण	संख्या	१	२४०००	२४०००	१	२४०००	२४०००	१	२४०००	२४०००
१६	आकरिमक	---	१	२५००	२५००	१	२५००	२५००	१	२५००	२५००
	एकुण	---	---	---	९७९९००	---	---	१२०९४००	---	---	६७७१००

प्रपत्र ५ (१)

उप अभियान क्र. १ (गळीतधान्य) सन २०१४-१५
जिल्हानिहाय / बाबनिहाय कार्यक्रम (रु हजार)

अ. क्र.	जिल्हा/विभाग	२२० प्रकल्प संख्या	क्षेत्र	मूलभूत बियाणे खरेदी		पायाभूत बियाणे उत्पादन		प्रमाणित बियाण वितरण						प्रकल्प व्यवस्थापन संघ-राज्य स्तर						आकस्मिक खर्च	एकुण आयुक्तालय स्तर			
				प्रकल्पाबाहेर		प्रकल्पाबाहेर		प्रकल्पांतर्गत		प्रकल्पाबाहेर		एकुण		सल्लागार		तंत्र सहाय्यक		एकुण			आर्थिक			
				भौतिक (क्वि.)	आर्थिक	भौतिक (क्वि.)	आर्थिक	भौतिक (क्वि.)	आर्थिक	भौतिक (क्वि.)	आर्थिक	भौतिक (क्वि.)	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक		आर्थिक	एकुण	केंद्र	राज्य
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	
१	नाशिक	१३	१३००	०	०.००	०	०.००	७८०	०.००	०	०.००	७८०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२	धुळे	१२	१२००	०	०.००	०	०.००	७२०	०.००	०	०.००	७२०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
नाशिक विभाग		२५	२५००	०	०.००	०	०.००	१५००	०.००	०	०.००	१५००	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
३	अहमदनगर	१५	१५००	०	०.००	०	०.००	४८०	०.००	०	०.००	४८०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
४	पुणे	१२	१२००	०	०.००	०	०.००	७२०	०.००	०	०.००	७२०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
कोल्हापुर विभाग		२७	१२००	०	०	०	०	१२००	०	०	०	१२००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
५	सांगली	१३	१३००	०	०.००	०	०.००	७८०	०.००	०	०.००	७८०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
कोल्हापुर विभाग		१३	१३००	०	०	०	०	७८०	०	०	०	७८०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
६	बीड	१७	१७००	०	०.००	०	०.००	५७०	०.००	०	०.००	५७०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
औरंगाबाद विभाग		१७	१७००	०	०	०	०	५७०	०	०	०	५७०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
७	लातूर	११	११००	०	०.००	०	०.००	४९५	०.००	०	०.००	४९५	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
८	उस्मानाबाद	१५	१५००	०	०.००	०	०.००	४८०	०.००	०	०.००	४८०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
९	नांदेड	१०	१०००	०	०.००	०	०.००	४५०	०.००	०	०.००	४५०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
१०	हिंगोली	१०	१०००	०	०.००	०	०.००	४५०	०.००	०	०.००	४५०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
११	परभणी	५	५००	०	०.००	०	०.००	३०	०.००	०	०.००	३०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
लातूर विभाग		५१	५१००	०	०	०	०	१९०५	०	०	०	१९०५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
१२	बुलढाणा	१३	१३००	०	०.००	०	०.००	५८५	०.००	०	०.००	५८५	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
१३	अकोला	१३	१३००	०	०.००	०	०.००	५८५	०.००	०	०.००	५८५	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
१४	वाशिम	१३	१३००	०	०.००	०	०.००	५८५	०.००	०	०.००	५८५	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
१५	यवतमाळ	१२	१२००	०	०.००	०	०.००	५४०	०.००	०	०.००	५४०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
अमरावती विभाग		५१	५१००	०	०	०	०	२२९५	०	०	०	२२९५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
१६	वर्धा	१२	१२००	०	०.००	०	०.००	५४०	०.००	०	०.००	५४०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
१७	नागपुर	१२	१२००	०	०.००	०	०.००	५४०	०.००	०	०.००	५४०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
१८	चंद्रपुर	१२	१२००	०	०.००	०	०.००	५४०	०.००	०	०.००	५४०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
नागपूर विभाग		३६	३६००	०	०	०	०	१६२०	०	०	०	१६२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
एकुण		२२०	२२०००	०	०.००	०	०.००	९८७०	०.००	०	०.००	९८७०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
आयुक्तालय स्तर		०	०	१०००	१००००.००	५०००	५०००.००	०	११८४४.००	९०१३०	१०८१५६.००	९०१३०	१२००००.००	१	६००.००	२	६००.००	३	१२००.००	१४५९.००	१३७६५९.००	१०६४०९.००	३१२५०.००	
विक्रिसं स्तर		०	०	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
एकुण महाराष्ट्र		२२०	२२०००	१०००	१००००.००	५०००	५०००.००	९८७०	११८४४.००	९०१३०	१०८१५६.००	९०००००	१२००००.००	१	६००.००	२	६००.००	३	१२००.००	१४५९.००	१३७६५९.००	१०६४०९.००	३१२५०.००	

प्रपत्र ५ (१)

उप अभियान क्र. १ (गळीतधान्य) सन २०१४-१५
जिल्हानिहाय / बाबनिहाय कार्यक्रम (रु हजार)

अ. क्र.	जिल्हा/विभाग	बियाणे पायाभूत सुविधांचा विकास	प्रसिध्दी	एकुण विक्रससं स्तर			प्रमाणित बियाणे उत्पादन		पिक संरक्षण उपकरणे- मनुष्यचलित		पिक संरक्षण उपकरणे-स्वयंचलीत व तैवान स्प्रेअर - (प्रकल्पांतर्गत)				प्रकाश सापळे		पिक संरक्षण औषधे			
									प्रकल्पांतर्गत		१६ लिटर पेक्षा कमी क्षमता		१६ लिटर पेक्षा जास्त क्षमता		प्रकल्पांतर्गत		प्रकल्पांतर्गत			
									भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (हे.)	आर्थिक
									आर्थिक	आर्थिक	एकुण	केंद्र	राज्य	भौतिक (क्वि.)	आर्थिक					
१	२	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१		
१	नाशिक	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	६००	६००.००	६५	५२.००	६५	२४७.००	२६.००	२६०.००	०	०.००	१३००	६५०.००		
२	धुळे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५००	५००.००	६०	४८.००	६०	२२८.००	२४.००	२४०.००	०	०.००	१२००	६००.००		
नाशिक विभाग		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	११००	११००.००	१२५	१००.००	१२५	४७५.००	५०	५००.००	०	०.००	२५००	१२५०.००		
३	अहमदनगर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	७००	७००.००	७५	६०.००	७५	२८५.००	३०.००	३००.००	१००	८०.००	१५००	७५०.००		
४	पुणे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५००	५००.००	६०	४८.००	६०	२२८.००	२४.००	२४०.००	०	०.००	१२००	६००.००		
कोल्हापुर विभाग		०	०	०	०	०	१२००	१२००	१३५	१०८	१३५	५१३	५४	५४०	१००	८०	२७००	१३५०		
५	सांगली	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	६००	६००.००	६५	५२.००	६५	२४७.००	२६.००	२६०.००	०	०.००	१३००	६५०.००		
कोल्हापुर विभाग		०	०	०	०	०	६००	६००	६५	५२	६५	२४७	२६	२६०	०	०	१३००	६५०		
६	बीड	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	८००	८००.००	८५	६८.००	८५	३२३.००	३४.००	३४०.००	१२०	९६.००	१७००	८५०.००		
औरंगाबाद विभाग		०	०	०	०	०	८००	८००	८५	६८	८५	३२३	३४	३४०	१२०	९६	१७००	८५०		
७	लातूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५००	५००.००	५५	४४.००	५५	२०९.००	२२.००	२२०.००	११०	८८.००	११००	५५०.००		
८	उस्मानाबाद	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	७००	७००.००	७५	६०.००	७५	२८५.००	३०.००	३००.००	१००	८०.००	१५००	७५०.००		
९	नांदेड	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	४५०	४५०.००	५०	४०.००	५०	१९०.००	२०.००	२००.००	१००	८०.००	१०००	५००.००		
१०	हिंगोली	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	४५०	४५०.००	५०	४०.००	५०	१९०.००	२०.००	२००.००	१००	८०.००	१०००	५००.००		
११	परभणी	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२००	२००.००	२५	२०.००	२५	९५.००	१०.००	१००.००	०	०.००	५००	२५०.००		
लातूर विभाग		०	०	०	०	०	२३००	२३००	२५५	२०४	२५५	९६९	१०२	१०२०	४१०	३२८	५१००	२५५०		
१२	बुलढाणा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	६००	६००.००	६५	५२.००	६५	२४७.००	२६.००	२६०.००	१३०	१०४.००	१३००	६५०.००		
१३	अकोला	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	६००	६००.००	६५	५२.००	६५	२४७.००	२६.००	२६०.००	१३०	१०४.००	१३००	६५०.००		
१४	वाशिम	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	६००	६००.००	६५	५२.००	६५	२४७.००	२६.००	२६०.००	१३०	१०४.००	१३००	६५०.००		
१५	यवतमाळ	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५५०	५५०.००	६०	४८.००	६०	२२८.००	२४.००	२४०.००	१२०	९६.००	१२००	६००.००		
अमरावती विभाग		०	०	०	०	०	२३५०	२३५०	२५५	२०४	२५५	९६९	१०२	१०२०	५१०	४०८	५१००	२५५०		
१६	वर्धा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५५०	५५०.००	६०	४८.००	६०	२२८.००	२४.००	२४०.००	१२०	९६.००	१२००	६००.००		
१७	नागपुर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५५०	५५०.००	६०	४८.००	६०	२२८.००	२४.००	२४०.००	१२०	९६.००	१२००	६००.००		
१८	चंद्रपुर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५५०	५५०.००	६०	४८.००	६०	२२८.००	२४.००	२४०.००	१२०	९६.००	१२००	६००.००		
नागपूर विभाग		०	०	०	०	०	१६५०	१६५०	१८०	१४४	१८०	६८४	७२	७२०	३६०	२८८	३६००	१८००		
एकुण		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१००००	१००००.००	११००	८८०.००	११००	४१८०.००	४४०	४४००.००	१५००	१२००.००	२२०००	११०००.००		
आयुक्तालय स्तर		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००		
विक्रससं स्तर		३०००.००	१०००.००	४०००.००	४०००.००	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००		
एकुण महाराष्ट्र		३०००.००	१०००.००	४०००.००	४०००.००	०.००	१००००	१००००.००	११००	८८०.००	११००	४१८०.००	४४०	४४००.००	१५००	१२००.००	२२०००	११०००.००		

प्रपत्र ५ (१)

उप अभियान क्र. १ (गळीतधान्य) सन २०१४-१५

जिल्हानिहाय / बाबनिहाय कार्यक्रम (रु हजार)

अ. क्र.	जिल्हा/विभाग	फॉस्फो जिप्सम/ जिप्सम पुरवठा		जैविक किड नियंत्रण प्रात्यक्षिके (एन.पी.व्ही)		जिवाणु सर्वर्धन खते- (भुक्टी/दाणदार/ दव्य) स्वरुपात		सुधारीत कृषि औजारे - मनुष्यचलित		सुधारीत कृषि औजारे - स्वयंचलीत								एचडीपीई पाईप	
		प्रकल्याअंतर्गत		प्रकल्याअंतर्गत		प्रकल्याअंतर्गत		प्रकल्याअंतर्गत		रोटान्हेटर		बहु पिक मळणी यंत्र		भुईमुग काढणी यंत्र		एकुण		प्रकल्याअंतर्गत	
		भौतिक (हे.)	आर्थिक	भौतिक (हे.)	आर्थिक	भौतिक (हे.)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संच)	आर्थिक
१	२	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९
१	नाशिक	१३००	९७५.००	१३००	६५०.००	१३००	३९०.००	६५	६५०.००	२६	१६३८.००	०	०.००	२६	१६३८.००	५२	३२७६.००	१३०	१९५०.००
२	धुळे	१२००	९००.००	१२००	६००.००	१२००	३६०.००	६०	६००.००	२४	१५१२.००	०	०.००	२४	१५१२.००	४८	३०२४.००	१२०	१८००.००
नाशिक विभाग		२५००	१८७५.००	२५००	१२५०.००	२५००	७५०.००	१२५	१२५०.००	५०	३१५०.००	०	०.००	५०	३१५०.००	१००	६३००.००	२५०	३७५०.००
३	अहमदनगर	१०००	७५०.००	१०००	५००.००	१५००	४५०.००	७५	७५०.००	३०	१८९०.००	१०	६३०.००	०	०.००	४०	२५२०.००	१५०	२२५०.००
४	पुणे	१२००	९००.००	१२००	६००.००	१२००	३६०.००	६०	६००.००	२४	१५१२.००	०	०.००	२४	१५१२.००	४८	३०२४.००	१२०	१८००.००
कोल्हापुर विभाग		२२००	१६५०	२२००	११००	२७००	८१०	१३५	१३५०	५४	३४०२	१०	६३०	२४	१५१२	८८	५५४४	२७०	४०५०
५	सांगली	१३००	९७५.००	१३००	६५०.००	१३००	३९०.००	६५	६५०.००	२६	१६३८.००	०	०.००	२६	१६३८.००	५२	३२७६.००	१३०	१९५०.००
कोल्हापुर विभाग		१३००	९७५	१३००	६५०	१३००	३९०	६५	६५०	२६	१६३८	०	०	२६	१६३८	५२	३२७६	१३०	१९५०
६	बीड	१२००	९००.००	१२००	६००.००	१७००	५१०.००	८५	८५०.००	३४	२१४२.००	१२	७५६.००	०	०.००	४६	२८९८.००	१७०	२५५०.००
औरंगाबाद विभाग		१२००	९००	१२००	६००	१७००	५१०	८५	८५०	३४	२१४२	१२	७५६	०	०	४६	२८९८	१७०	२५५०
७	लातूर	११००	८२५.००	११००	५५०.००	११००	३३०.००	५५	५५०.००	२२	१३८६.००	११	६९३.००	०	०.००	३३	२०७९.००	११०	१६५०.००
८	उस्मानाबाद	१०००	७५०.००	१०००	५००.००	१५००	४५०.००	७५	७५०.००	३०	१८९०.००	१०	६३०.००	०	०.००	४०	२५२०.००	१५०	२२५०.००
९	नांदेड	१०००	७५०.००	१०००	५००.००	१०००	३००.००	५०	५००.००	२०	१२६०.००	१०	६३०.००	०	०.००	३०	१८९०.००	१००	१५००.००
१०	हिंगोली	१०००	७५०.००	१०००	५००.००	१०००	३००.००	५०	५००.००	२०	१२६०.००	१०	६३०.००	०	०.००	३०	१८९०.००	१००	१५००.००
११	परभणी	०	०.००	०	०.००	५००	१५०.००	२५	२५०.००	१०	६३०.००	०	०.००	०	०.००	१०	६३०.००	५०	७५०.००
लातूर विभाग		४१००	३०७५	४१००	२०५०	५१००	१५३०	२५५	२५५०	१०२	६४२६	४१	२५८३	०	०	१४३	९००९	५१०	७६५०
१२	बुलढाणा	१३००	९७५.००	१३००	६५०.००	१३००	३९०.००	६५	६५०.००	२६	१६३८.००	१३	८१९.००	०	०.००	३९	२४५७.००	१३०	१९५०.००
१३	अकोला	१३००	९७५.००	१३००	६५०.००	१३००	३९०.००	६५	६५०.००	२६	१६३८.००	१३	८१९.००	०	०.००	३९	२४५७.००	१३०	१९५०.००
१४	वाशिम	१३००	९७५.००	१३००	६५०.००	१३००	३९०.००	६५	६५०.००	२६	१६३८.००	१३	८१९.००	०	०.००	३९	२४५७.००	१३०	१९५०.००
१५	यवतमाळ	१२००	९००.००	१२००	६००.००	१२००	३६०.००	६०	६००.००	२४	१५१२.००	१२	७५६.००	०	०.००	३६	२२६८.००	१२०	१८००.००
अमरावती विभाग		५१००	३८२५	५१००	२५५०	५१००	१५३०	२५५	२५५०	१०२	६४२६	५१	३२१३	०	०	१५३	९६३९	५१०	७६५०
१६	वर्धा	१२००	९००.००	१२००	६००.००	१२००	३६०.००	६०	६००.००	२४	१५१२.००	१२	७५६.००	०	०.००	३६	२२६८.००	१२०	१८००.००
१७	नागपुर	१२००	९००.००	१२००	६००.००	१२००	३६०.००	६०	६००.००	२४	१५१२.००	१२	७५६.००	०	०.००	३६	२२६८.००	१२०	१८००.००
१८	चंद्रपुर	१२००	९००.००	१२००	६००.००	१२००	३६०.००	६०	६००.००	२४	१५१२.००	१२	७५६.००	०	०.००	३६	२२६८.००	१२०	१८००.००
नागपूर विभाग		३६००	२७००	३६००	१८००	३६००	१०८०	१८०	१८००	७२	४५३६	३६	२२६८	०	०	१०८	६८०४	३६०	५४००
एकुण		२००००	१५०००.००	२००००	१००००.००	२२०००	६६००.००	११००	११०००.००	४४०	२७७२०.००	१५०	९४५०.००	१००	६३००.००	६९०	४३४७०.००	२२००	३३०००.००
आयुक्तालय स्तर		०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
विक्रमसं स्तर		०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
एकुण महाराष्ट्र		२००००	१५०००.००	२००००	१००००.००	२२०००	६६००.००	११००	११०००.००	४४०	२७७२०.००	१५०	९४५०.००	१००	६३००.००	६९०	४३४७०.००	२२००	३३०००.००

प्रपत्र ५ (१)

उप अभियान क्र. १ (गळीतधान्य) सन २०१४-१५
जिल्हानिहाय / बाबनिहाय कार्यक्रम (रु हजार)

अ. क्र.	जिल्हा/विभाग	साठवणूक कोठी				बीज प्रक्रीया यंत्र		गटप्रात्यक्षिके		भुईमुग अच्छादन प्रात्यक्षिके		शेतकरी शेतीशाळा		शेतकरी प्रशिक्षण		विस्तार अधिकारी प्रशिक्षण	
		२० किंवटल क्षमता		१० किंवटल क्षमता		४० किलो क्षमता		प्रकल्पांतर्गत		प्रकल्पांतर्गत		प्रकल्पांतर्गत		प्रकल्पांतर्गत		प्रकल्पाबाहेर	
		भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (हे.)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक
१	२	६०	६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२	७३	७४	७५
१	नाशिक	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.००	५२०	३९००.००	६५	७४७.५०	२६	६९४.२०	१३	३१२.००	२	७२.००
२	धुळे	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.००	४८०	३६००.००	६०	६९०.००	२४	६४०.८०	१२	२८८.००	०	०.००
नाशिक विभाग		०	०.००	०	०.००	०	०.००	१०००	७५००.००	१२५	१४३७.५०	५०	१३३५.००	२५	६००.००	२	७२.००
३	अहमदनगर	७५.००	१५०.००	७५	७५.००	४५.००	९०.००	६००	२४००.००	०	०.००	३०	८०१.००	१५	३६०.००	०	०.००
४	पुणे	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.००	४८०	३६००.००	६०	६९०.००	२४	६४०.८०	१२	२८८.००	०	०.००
कोल्हापूर विभाग		७५	१५०	७५	७५	४५	९०	१०८०	६०००	६०	६९०	५४	१४४२	२७	६४८	०	०
५	सांगली	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.००	५२०	३९००.००	६५	७४७.५०	२६	६९४.२०	१३	३१२.००	०	०.००
कोल्हापूर विभाग		०	०	०	०	०	०	५२०	३९००	६५	७४८	२६	६९४	१३	३१२	०	०
६	बीड	८५.००	१७०.००	८५	८५.००	५१.००	१०२.००	६८०	२७६०.००	०	०.००	३४	९०७.८०	१७	४०८.००	२	७२.००
औरंगाबाद विभाग		८५	१७०	८५	८५	५१	१०२	६८०	२७६०	०	०	३४	९०८	१७	४०८	२	७२
७	लातूर	५५.००	११०.००	५५	५५.००	३३.००	६६.००	४४०	१९८०.००	०	०.००	२२	५८७.४०	११	२६४.००	२	७२.००
८	उस्मानाबाद	७५.००	१५०.००	७५	७५.००	४५.००	९०.००	६००	२४००.००	०	०.००	३०	८०१.००	१५	३६०.००	०	०.००
९	नांदेड	५०.००	१००.००	५०	५०.००	३०.००	६०.००	४००	१८००.००	०	०.००	२०	५३४.००	१०	२४०.००	०	०.००
१०	हिंगोली	५०.००	१००.००	५०	५०.००	३०.००	६०.००	४००	१८००.००	०	०.००	२०	५३४.००	१०	२४०.००	०	०.००
११	परभणी	२५.००	५०.००	२५	२५.००	१५.००	३०.००	२००	६००.००	०	०.००	१०	२६७.००	५	१२०.००	०	०.००
लातूर विभाग		२५५	५१०	२५५	२५५	१५३	३०६	२०४०	८५८०	०	०	१०२	२७२३	५१	१२२४	२	७२
१२	बुलढाणा	६५.००	१३०.००	६५	६५.००	३९.००	७८.००	५२०	२३४०.००	०	०.००	२६	६९४.२०	१३	३१२.००	०	०.००
१३	अकोला	६५.००	१३०.००	६५	६५.००	३९.००	७८.००	५२०	२३४०.००	०	०.००	२६	६९४.२०	१३	३१२.००	२	७२.००
१४	वाशिम	६५.००	१३०.००	६५	६५.००	३९.००	७८.००	५२०	२३४०.००	०	०.००	२६	६९४.२०	१३	३१२.००	०	०.००
१५	यवतमाळ	६०.००	१२०.००	६०	६०.००	३६.००	७२.००	४८०	२१६०.००	०	०.००	२४	६४०.८०	१२	२८८.००	०	०.००
अमरावती विभाग		२५५	५१०	२५५	२५५	१५३	३०६	२०४०	९१८०	०	०	१०२	२७२३	५१	१२२४	२	७२
१६	वर्धा	६०.००	१२०.००	६०	६०.००	३६.००	७२.००	४८०	२१६०.००	०	०.००	२४	६४०.८०	१२	२८८.००	०	०.००
१७	नागपूर	६०.००	१२०.००	६०	६०.००	३६.००	७२.००	४८०	२१६०.००	०	०.००	२४	६४०.८०	१२	२८८.००	२	७२.००
१८	चंद्रपुर	६०.००	१२०.००	६०	६०.००	३६.००	७२.००	४८०	२१६०.००	०	०.००	२४	६४०.८०	१२	२८८.००	०	०.००
नागपूर विभाग		१८०	३६०	१८०	१८०	१०८	२१६	१४४०	६४८०	०	०	७२	१९२२	३६	८६४	२	७२
एकुण		८५०	१७००.००	८५०	८५०.००	५१०	१०२०.००	८८००	४४४००.००	२५०	२८७५.००	४४०	११७४८.००	२२०	५२८०.००	१०	३६०.००
आयुक्तालय स्तर				०	०.००			०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
विक्रमसं स्तर				०	०.००			०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
एकुण महाराष्ट्र		८५०	१७००.००	८५०	८५०.००	५१०	१०२०.००	८८००	४४४००.००	२५०	२८७५.००	४४०	११७४८.००	२२०	५२८०.००	१०	३६०.००

प्रपत्र ५ (१)

उप अभियान क्र. १ (गळीतधान्य) सन २०१४-१५

जिल्हानिहाय / बाबनिहाय कार्यक्रम (रु हजार)

अ. क्र.	जिल्हा/विभाग	शेतकरी अभ्यास सहल		प्रकल्प व्यवस्थापन संघ- तंत्र सहाय्यक		आकस्मिक खर्च (जि.अ.कृ.अ.स्तर)		एकुण जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी स्तर			एकुण एकंदर (आयुक्तालय स्तर + विभाग स्तर + जिल्हास्तर)		
		प्रकल्पाबाहेर		प्रकल्पाबाहेर		प्रकल्पांतर्गत		आर्थिक			आर्थिक		
		भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	भौतिक (संख्या)	आर्थिक	एकुण	केंद्र	राज्य	एकुण	केंद्र	राज्य
१	२	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७
१	नाशिक	१	५०.००	१	२४०.००	१३	३२.५०	१५७४८.२	११८९१.७८	३८५६.४२५	१५७४८.२०	११८९१.७८	३८५६.४३
२	धुळे	१	५०.००	१	२४०.००	१२	३०.००	१४४३८.८	१०९०९.१०	३५२९.७००	१४४३८.८०	१०९०९.१०	३५२९.७०
नाशिक विभाग		२	१००.००	२	४८०.००	२५	६२.५०	३०१८७.००	२२८००.८८	७३८६.१३	३०१८७.००	२२८००.८८	७३८६.१३
३	अहमदनगर	१	५०.००	२	४८०.००	१५	३७.५०	१३८३८.५	१०५२०.७५	३३१७.७५०	१३८३८.५०	१०५२०.७५	३३१७.७५
४	पुणे	१	५०.००	१	२४०.००	१२	३०.००	१४४३८.८	१०९०९.१०	३५२९.७००	१४४३८.८०	१०९०९.१०	३५२९.७०
कोल्हापुर विभाग		२	१००	३	७२०	२७	६८	२८२७७	२१४३०	६८४७	२८२७७	२१४३०	६८४७
५	सांगली	१	५०.००	१	२४०.००	१३	३२.५०	१५६७६.२	११८३७.७८	३८३८.४२५	१५६७६.२०	११८३७.७८	३८३८.४३
कोल्हापुर विभाग		१	५०	१	२४०	१३	३३	१५६७६	११८३८	३८३८	१५६७६	११८३८	३८३८
६	बीड	१	५०.००	२	४८०.००	१७	४२.५०	१५८६२.३	१२०३९.८५	३८२२.४५०	१५८६२.३०	१२०३९.८५	३८२२.४५
औरंगाबाद विभाग		१	५०	२	४८०	१७	४३	१५८६२	१२०४०	३८२२	१५८६२	१२०४०	३८२२
७	लातूर	१	५०.००	१	२४०.००	११	२७.५०	१०४६.९	८३६४.५५	२६८२.३५०	१०४६.९०	८३६४.५५	२६८२.३५
८	उस्मानाबाद	१	५०.००	२	४८०.००	१५	३७.५०	१३८३८.५	१०५२०.७५	३३१७.७५०	१३८३८.५०	१०५२०.७५	३३१७.७५
९	नांदेड	१	५०.००	१	२४०.००	१०	२५.००	९९९९.०	७५७८.००	२४२१.०००	९९९९.००	७५७८.००	२४२१.००
१०	हिंगोली	१	५०.००	१	२४०.००	१०	२५.००	९९९९.०	७५७८.००	२४२१.०००	९९९९.००	७५७८.००	२४२१.००
११	परभणी	१	५०.००	२	४८०.००	५	१२.५०	४०७९.५	३१९५.२५	८८४.२५०	४०७९.५०	३१९५.२५	८८४.२५
लातूर विभाग		५	२५०	७	१६८०	५१	१२८	४८९६३	३७२३७	११७२६	४८९६३	३७२३७	११७२६
१२	बुलढाणा	१	५०.००	१	२४०.००	१३	३२.५०	१२९२६.७	९७७५.६५	३१५१.०५०	१२९२६.७०	९७७५.६५	३१५१.०५
१३	अकोला	१	५०.००	१	२४०.००	१३	३२.५०	१२९९८.७	९८२९.६५	३१६९.०५०	१२९९८.७०	९८२९.६५	३१६९.०५
१४	वाशिम	१	५०.००	१	२४०.००	१३	३२.५०	१२९२६.७	९७७५.६५	३१५१.०५०	१२९२६.७०	९७७५.६५	३१५१.०५
१५	यवतमाळ	१	५०.००	१	२४०.००	१२	३०.००	११९५०.८	९०४३.१०	२९०७.७००	११९५०.८०	९०४३.१०	२९०७.७०
अमरावती विभाग		४	२००	४	९६०	५१	१२८	५०८०३	३८४२४	१२३७९	५०८०३	३८४२४	१२३७९
१६	वर्धा	१	५०.००	१	२४०.००	१२	३०.००	११९५०.८	९०४३.१०	२९०७.७००	११९५०.८०	९०४३.१०	२९०७.७०
१७	नागपुर	१	५०.००	१	२४०.००	१२	३०.००	१२०२२.८	९०९७.१०	२९२५.७००	१२०२२.८०	९०९७.१०	२९२५.७०
१८	चंद्रपुर	१	५०.००	१	२४०.००	१२	३०.००	११९५०.८	९०४३.१०	२९०७.७००	११९५०.८०	९०४३.१०	२९०७.७०
नागपूर विभाग		३	१५०	३	७२०	३६	९०	३५९२४	२७१८३	८७४१	३५९२४	२७१८३	८७४१
एकुण		१८	९००.००	२२	५२८०.००	२२०	५५०.००	२२५६९३.००	१७०९५२.२५	५४७४०.७५	२२५६९३.००	१७०९५२.२५	५४७४०.७५
आयुक्तालय स्तर		०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.०	०.००	०.०००	१३७६५९.००	१०६४०९.००	३१२५०.००
विक्रसं स्तर		०	०.००	०	०.००	०	०.००	०.०	०.००	०.०००	४०००.००	४०००.००	०.००
एकुण महाराष्ट्र		१८	९००.००	२२	५२८०.००	२२०	५५०.००	२२५६९३.००	१७०९५२.२५	५४७४०.७५	३६७३५२.००	२८१३६१.२५	८५९९०.७५

प्रपत्र ५ (२)

उप अभियान क्र. ३ (वृक्षनिर्मात तेलबिया अभियान) सन २०१४-१५

जिल्हानिहाय/पिकनिहाय लागवड लक्षांक

अ.क्र	विभाग/जिल्हा	वक्ष लागवड							
		करंज		कोकम		महुआ		एकुण	
		क्षेत्र (हे.)	रक्कम (रु लाख)	क्षेत्र (हे.)	रक्कम (रु लाख)	क्षेत्र (हे.)	रक्कम (रु लाख)	क्षेत्र (हे.)	रक्कम (रु लाख)
१	नाशिक	०	०.००	०	०.००	१०	१.५०	१०	१.५०
२	धुळे	०	०.००	०	०.००	१०	१.५०	१०	१.५०
३	नंदुरबार	१०	२.००	०	०.००	१०	१.५०	२०	३.५०
नाशिक विभाग		१०	२.००	०	०.००	३०	४.५०	४०	६.५०
४	ठाणे	५०	१०.००	०	०.००	५०	७.५०	१००	१७.५०
५	रायगड	२०	४.००	५०	७.५०	१०	१.५०	८०	१३.००
६	रत्नागिरी	२०	४.००	४०	६.००	१०	१.५०	७०	११.५०
७	सिंधदुर्ग	०	०.००	५०	७.५०	०	०.००	५०	७.५०
ठाणे विभाग		९०	१६.००	१४०	२१.००	७०	१०.५०	३००	४९.५०
एकुण		१००	२०.००	१४०	२१.००	१००	१५.००	३४०	५६.००

प्रपत्र -६ (१)

बियाणे उपयोगीता प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, ...कृषि विज्ञान मंडळ, ... तालुका..... जिल्हा..... / महाबीज / एनएससी/ एचआयएल / ..... मार्फत ..... हंगाम सन २०१४-१५ मध्ये राष्ट्रीय गळीतधान्य अभियानांतर्गत महाबीजच्या दरानुसार अनुदान तत्वावर खालीलप्रमाणे प्रमाणित बियाणे वाटप करण्यात आले आहे.

अ.क्र.	पीक व वाण	बियाणे लॉट नं	बियाण्याचा पुरवठा (क्विं.)	एकूण वाटप (क्विं.)	वाटपापोटी देय अनुदानाची रक्कम (रु.)	शिल्लक बियाणे (क्विं.)	लाभार्थी संख्या
१							
२							
३							
४							
५							
एकूण							

१) प्रमाणित करण्यात येते की, ... हंगामात .....यांच्या मार्फत वरीलप्रमाणे प्रमाणित बियाण्याचा पुरवठा केला असून त्याचे वाणनिहाय वाटप वर दर्शविल्याप्रमाणे आहे.

२) वाटप करण्यात आलेल्या बियाण्याच्या गुणवत्तेबाबत काही तक्रार आलेली नाही.

३) सदर बियाणे वाटप रु..... प्रति क्विंटल या अनुदानीत दराने शेतक-यांना वाटप केले आहे.

४) सदर बियाणे .....कृषि विज्ञान मंडळ यांनी पुरवठा केला असल्यामुळे शासनाने निश्चित केल्यानुसार त्यांना अनुदानाची अदायगी करण्यात यावी.

अध्यक्ष, कृषि विज्ञान मंडळ/ पुरवठादार संस्था

.....

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

जिल्हा :-.....

सुचना:-

१) सन २०१४-१५ मध्ये सोयाबीन जेएस ३३५ या वाणांस अनुदान देय नाही.

२) राष्ट्रीय गळीतधान्य अभियानातील जिल्ह्यांना व अभियानाबाहेरील इतर सर्व जिल्ह्यांना पुरवठा करण्यात आलेल्या प्रमाणित बियाण्यांस अनुदान देय आहे.

प्रपत्र-६ (२)

अ. क्र.	पीक	वाण	बियाणे प्रमाणित करणारी संस्था	बियाणे लॉट नं	सदर बियाण्यांचा मुक्तता अहवाल क्र. व दिनांक	मुक्त केलेली बियाणे मात्रा (क्विं) (Quantity)	एकूण वाटप (क्विं)	समायोजित बियाणे मात्रा (क्विं) (Quantity)
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१								
२								
३								
४								
५								
एकूण								

महाव्यवस्थापक(विपनण)

महाबीज,अकोला

योजनेअंतर्गत वाटप करण्यात आलेल्या सर्व प्रमाणित बियाण्याचे लॉटनिहाय मुक्तता आदेश सोबत सादर करण्यात यावेत.